

De Korhaan

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

jaargang 60, nummer 3
herfst 2026

De Korhaan

verenigingsuitgave van de
Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Jaargang 60
nummer 3, herfst 2026
Verschijnt 4 x per jaar
ISSN 0929-8762 en ISSN 2950-4783

Redactieadres

redactie@vwggooi.nl
Rob Prinzen, tijdelijk eindredacteur

Redactie

Renée Beekman
Hetty Brouwer
Doortje van Dijk
Marinske Horstman
Dick Jonkers
Wim Kluvers
Rob Moolenbeek
Ruud Overdijk
Rob Prinzen
Jeannette Tas

Ledenadministratie

ledenadministratie@vwggooi.conscribo.nl
p/a Joke Smitplein 101
3581 PZ UTRECHT
06-28803933

Advertenties

In overleg met de redactie

Drukkerij

Ten Herkel Loosdrecht

Inleveren kopij

Uiterlijk voor:
28 maart (zomernummer)
15 juli (herfstnummer)
28 oktober (winternummer)
28 december (lentennummer)

Copyright

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren. De auteurs zijn zelf verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen en bijbehorend copyright van beeldmateriaal.

Omslagfoto's:

Bosuilen, 10 oktober 2025, Corversbos
Marga van Leeuwen

Kramsvogel, 2 november 2025,
Arkemheen | Etienne Kennis

Interview Wouter Rohde door Hanneke Cusell

Bied je eigen favoriete rondje aan als excursie!

Pagina 8

Verslag van voorjaarsvogelweekend naar Zevenaar
door Richard Ridderinkhof

Ongrijpbaar

Pagina 12

Portret van een succesvol zwaargewicht
door Henk Leenaers

De Ooievaar

Pagina 26

INHOUD

Versterking redactie (redactioneel)	3
Co-existentie (van de voorzitter)	4
In Memoriam Tjeerd Ploeg	5
Save the date!! 07-02-2027	6
Mijn eerste vogelmoment	7
De 6 V's voor meer biodiversiteit	16
Plumarium	18
Vogeltreffers Bosvogels	19
Column Carel de Vink	
'Terror zwemmer'	23
Excursies	24
Nieuws van het beschermingsfront	30
Elke vogelwaarneming telt	32
Klanknabootsing	34
Boekbespreking	35
Uilen in de westelijke Eempolders	36
VWG informatie	38
Adressenlijst	39

PROGRAMMA

Actuele programma-informatie vindt u op de website www.vwggooi.nl.

Via de nieuwsbrief maken wij nieuwe activiteiten en wijzigingen bekend.

Redactie heeft én zoekt versterking

Ruud Overdijk kan om gezondheidsredenen een aantal maanden geen redactioneel werk doen. Daarom vul ik als tijdelijk eindredacteur deze rubriek met 'Nieuws van de redactie'.

Paul Keuning heeft aangegeven dat hij na ca. 30 jaar zijn werkzaamheden als redactielid beëindigt. Hij heeft onder andere de rubriek 'Rode Lijster' geschreven, waarin vogels van de Rode Lijst werden besproken. Hij verzorgde de samenvattingen van de vogelbladen en heeft ook een tijd de vormgeving van De Korhaan gedaan. En niet te vergeten alle redactievergaderingen waarbij we gastvrij bij hem thuis werden ontvangen. **Bij deze willen we Paul heel hartelijk bedanken voor zijn jarenlange inzet.**

Er zijn verder een paar heel positieve ontwikkelingen die ik graag deel. In de vorige Korhaan is een oproep gedaan voor versterking van de redactie. Daarop is onder andere gereageerd door Marinske Horstman. Ze introduceert zichzelf kort: *"Ik ben mijn loopbaan gestart bij het Nieuwsblad van het Noorden en al vrij snel daarna ben ik jarenlang hoofdredacteur geweest. Eerst voor modevakbladen, daarna voor vakbladen in het onderwijs. Sinds 2014 ben ik communicatieadviseur. Ik werk momenteel voor de provincie Zuid-Holland aan de communicatie rond nieuw in te richten natuurgebieden tussen Woerden en Gouda. Hier wordt ongeveer 1.000 hectare landbouwgrond omgezet naar natuur. Dit levert de nodige weerstand op van boeren.*

Een goede vriend attendeerde mij op de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Ik ben meteen lid geworden en alsof het zo heeft moeten zijn, zag ik de oproep in De Korhaan staan. Hoe mooi is het om twee passies te combineren: meewerken aan een prachtig blad dat ook nog eens over vogels gaat. Ik kan mijn geluk niet op. Ik heb heel veel zin om mee te draaien met de redactie van De Korhaan."

Daarnaast heeft Hetty Brouwer, een ervaren schrijfster, zich aangemeld om mee te werken. Bijvoorbeeld door het houden van interviews.

Van harte welkom Marinske en Hetty!!

Excursie Stille Kern, 10 mei 2026 | Koos Koopmans

Tenslotte zoeken we als redactie nog versterking van iemand die een rubriek kan verzorgen over ontwikkelingen op het gebied van vogels.

In dit nummer is er veel aandacht voor excursies die vanuit de VWG worden georganiseerd. Excursies zijn belangrijk, omdat dit voor veel leden een goede manier is om in voor hen nog onbekende natuurgebieden te komen. Bovendien is het een gezellige manier om als VWG-leden er samen op uit te trekken. De sfeer bij de excursies wordt heel boeiend beschreven door Richard Ridderinkhof en Koos Koopmans. In het interview met Wouter Rohde komen de organisatorische aspecten van de excursies naar voren.

Ik wens iedereen veel leesplezier met deze Korhaan.

Rob Prinzen

Co-existentie

Schaap en Koereiger in co-existentie, 21 december 2025, Eempolder | Andreas Grunwald

Eén van mijn voornemens voor de nu bijna afgelopen zomer was het lezen van het boek 'Een haas in huis' van Chloe Dalton. Ik heb het van mijn dochter voor Vaderdag gekregen. Ik zei tegen haar dat ik het een heel erg attent gebaar vind, maar dat ik weinig tijd kan vinden het te lezen (hetgeen natuurlijk slechts een kwestie van prioriteitenstelling is) óf ik zou het moeten verslinden (hetgeen minder tijd kost). Ik heb het verslonden.

In het boek verhaalt Chloe Dalton op meeslepende wijze over haar toevallige ontmoeting met een pulsterling (jonge haas), zoals we deze vaak in de Eempolder zien. Zij stelt haar huis voor het dier open en volgt de handel en wandel van de haas en zijn nageslacht door de (weinig hun gegeven) jaren heen. Langzaamaan worden haar ogen geopend voor de circle of life in de natuur. Eten en gegeten worden, maar ook alle schepsels in evenwicht naast elkaar. Elk wezen vanuit zijn eigen plek in de natuur met zijn eigen 'skills'.

Dit beeld wordt wreed verstoord als de jaarlijkse oogstcampagne voor ons voedsel en expansie van de agro-industrie weer van start gaat. Veel (jonge) hazen, vogels en andere dieren zijn maar al te vaak het haasje door de inzet van steeds grotere en efficiëntere landbouwmachines. Chloe Dalton stelt de vraag hoe vreedzaam de

mens naast de natuur kan leven/bestaan. Wij maken immers deel uit van de natuur, maar zorgen er niet goed voor door steeds onze economische belangen het zwaarst te laten wegen en te weinig oog te hebben voor ons welzijn en onze onlosmakelijke verbondenheid met de natuur, onze planeet.

Dit boek niet van jouw gading? Lees dan van Thomas Hertog 'Het ontstaan van de tijd'. Een boek over zijn reis met natuurkundige Stephen Hawking voorbij de oerknal. Driehonderd bladzijden vol met boeiende verhalen over relativiteits-, kwantum-, gravitatie- en hologramtheorieën, met op de laatste 25 bladzijden nagenoeg dezelfde conclusie als in 'Een haas in huis': Er is maar één wereld – wij zijn er nu – we zijn hier met z'n allen verantwoordelijk voor – wetenschap dienstbaar aan de mensheid en het voortbestaan van onze planeet Aarde. Al is het hoofdpersonage in het boek 'Een haas in huis' geen vogel, het relaas in co-existentie met de natuur te leven geldt natuurlijk ook voor ons en onze beschermelingen, de vogels. Velen van jullie zullen net als Chloe Dalton zo hun memorabele moment gehad hebben waarop je hebt ingezien dat een vitale vogelstand, en meer in het algemeen een intacte natuur er alles toe doet. Om met vriend Cruijff te spreken: "Je gaat het pas

zien als je het doorhebt". Daarom drie tips: Voor meer co-existentie: Lees 'Een haas in huis' en beveel dit boek warm aan bij iedereen die je tegenkomt. Ik ben er zeker van dat het jullie geen enkele moeite zal kosten dit boek aan te bevelen; dat dit zo goed als vanzelf zal gaan. Laat zo veel mogelijk mensen het ook doorhebben. Voor de actualiteit: Vertrouw het moment waarop jij doorhad wat vogels voor jou betekenen aan het papier toe en stuur dit in het kader van ons 60-jarig jubileum op 7 februari 2027 op. Zie hiervoor verderop in De Korhaan de oproep van de jubileumcommissie.

Voor volgend jaar: Zo nu en dan verschijnen in De Korhaan en onze nieuwsbrieven oproepen mee te denken en te doen bij de vormgeving van ons jubileumjaar. Schroom niet je ideeën en hulp aan te bieden. Samen maken we er een memorabel jaar van.

Andreas Grunwald
voorzitter bestuur

In Memoriam Tjeerd Hendrik Ploeg

Weesp, 15 december 1971 – Naarden, 2 april 2026

Positief, Optimistisch en Bedachtzaam

Op 2 april is Tjeerd Ploeg overleden. Hij was altijd positief betrokken bij de insteek van onze vogelwerkgroep *Wat hebben de vogels eraan?..* Hij deed (en schreef) mee aan de broedvogelinventarisaties (BMP) van Jagtlust (2023), Zonnestraal (2024) en Naarderbos (2025). In lente-Korhaan van dit jaar (pagina 16-18) is te lezen hoe hij samen met Carel de Vink via de BMP-rapportage de natuurbelangen van het recreatiegebied Naarderbos zowel bij de pers, maar nog belangrijker bij de overheden onder de aandacht heeft gebracht. Je zal je wellicht ook de vlot geschreven artikelen in De Korhaan herinneren ('Heb je hem nog gezien', lente 2026, 'Parkieten-slaapplaats-telling', lente 2025).

Tjeerd schreef een mooie terugblik op zijn leven:

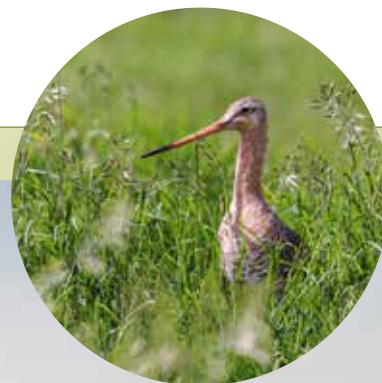
Dankbaar voor een mooi leven

Het leven houdt voor mij binnenkort op. Dat gaat sneller dan verwacht, maar ik kijk terug op een rijk en waardevol bestaan.

Ik ben dankbaar voor de vele rollen die ik heb mogen vervullen en de mooie mensen die ik heb ontmoet. In mijn werk en als vrijwilliger in de natuurbescherming heb ik altijd vanuit mijn hart gehandeld. Mijn drijfveer was om met passie en oprechtheid het beste uit mensen te halen. Ik ben blij dat ik voor velen iets heb kunnen betekenen.

Thema's van mijn leven in vogelvlucht kwamen samen. En hebben mij rust geschonken met de wetenschap dat ik een waardevol bestaan in dit leven mag afsluiten. Dankbaar voor al de liefde en steun en hulp die ik ontvangen heb, om nog op mijn eigen wijze, afscheid te kunnen nemen.

Lieve groet,
Tjeerd Ploeg

Op vrijdag 20 maart 2026 maakte Tjeerd met familie en vogelvrienden een laatste 'slow vogeltrip' naar Texel. Deze trip stond in het teken van goed gezelschap, koffie, appeltaart en vogels. Zijn laatste wens was om in rust samen te genieten.

Grutto, de door Tjeerd zo geliefde vogel

Op naar het jubileumjaar 2027

60 jaar

Vogelwerkgroep

In het feestjaar 2027 staat één vraag centraal: **“Wat hebben de vogels eraan?”**

Dat klinkt misschien eenvoudig, maar het raakt precies waar het om draait. Het jubileum is niet alleen een terugblik, maar vooral een kans om te laten zien hoe belangrijk bescherming, kennisdeling en betrokkenheid zijn, niet alleen voor de vogels, maar ook voor de inwoners van het Gooi.

Met een programma vol toegankelijke en inspirerende activiteiten willen we zowel leden als niet-leden bereiken. Want hoe meer mensen we bij de natuur betrekken, hoe sterker onze gezamenlijke inzet voor vogels wordt.

Feestelijke aftrap in februari

We openen het jubileumjaar op zondag 7 februari met een grote **jubileumdag voor alle leden**. In het volgende nummer en in de nieuwsbrieven komt meer informatie over het programma en hoe de leden zich kunnen aanmelden. Reken op lezingen, workshops én volop gelegenheid om bij te praten. Zet deze feestelijke dag nu al in de agenda.

Een jaar vol activiteiten

Door het hele jaar heen organiseren we verschillende activiteiten voor leden en het grote publiek. Daarbij denken we aan:

- **Maandelijks, gratis toegankelijke lezingen** over vogels in het Gooi.
- **Excursies speciaal voor (nog) niet-leden**, van dorps- en stadswandelingen tot kinderexcursies, weidevogeltochten en winterse watervogelroutes.
- **Publicaties in lokale media** over het onderzoek- en beschermingswerk van de VWG, om een breed publiek te bereiken.
- Een speciale **jubileumeditie van De Korhaan**, vol toekomstplannen, speciale verhalen en wetenswaardigheden over vogels.

Doe mee: lezingen, excursies en meer!

Om dit jubileumjaar tot een groot succes te maken, hebben we jullie nodig. We zoeken leden die:

- een lezing willen geven voor (nog) niet leden
- een excursie voor (nog) niet leden willen begeleiden
- of op een andere manier willen bijdragen aan het programma

SAVE THE DATE

Zondag 7 februari 2027

Ben je enthousiast, heb je een onderwerp waar je graag over vertelt of een mooie route die je met anderen wilt delen?

Laat het ons weten! Mail daarvoor naar jubileum@vwggooi.nl. Samen kunnen we een jubileumjaar neerzetten dat niet alleen een feestje is voor ons, maar vooral voor de vogels.

De jubileumcommissie:
Andreas Grunwald
Arda van der Lee
Joke van Velsen

Doe mee aan het Korhaan Jubileumnummer

Mijn eerste vogelmoment

Wat was het moment waarop je – al dan niet bewust – hebt besloten om vogels te gaan kijken? Je ging de natuur in, je werd een birdwatcher, een onderzoeker, een teller. Of gewoon een recreatieve vogelaar. Je kocht een kijker en werd lid van de Vogelwerkgroep. En waar gebeurde het? En met wie was je?

Voor de Jubileumuitgave van De Korhaan, die aan het begin van ons komende jubileumjaar zal verschijnen, zijn we benieuwd naar jouw eerste vogelmoment. Hoe raakte je geboeid en hoe ging het verder in je vogelleven, waardoor je nu nog steeds meedoet met onze 60-jarige Vogelwerkgroep?

En wat was de eerste vogel die jou boeide?

Ik licht een tipje van de sluier op van mijn eigen eerste vogelmoment. Ik was een collega van Jan Bos, één van de oprichters van de Vogelwerkgroep. Jan was altijd bezig met vogels, ook tijdens zijn werk als journalist. Ik kon op dat moment nog niet eens een Merel of een Ekster herkennen. Tijdens een lunchwandeling wees Jan naar boven bij het gebouw van de regionale krant de Gooi- en Eemlander in Hilversum, waar wij werkten. “Een Zwarte Roodstaart”, zei hij. “Hoe weet je dat nou?”, wilde ik weten. Een nieuwe wereld ging voor mij open. Het genieten van vogels zou nooit meer overgaan!

Wil je jouw eerste vogelmoment delen?

Stuur het me alsjeblieft **vóór 9 oktober** toe in een e-mail van 100 tot 200 woorden en ik maak er een hopelijk fraaie compilatie van in de jubileum Korhaan. Daarin mag jouw beslissende moment niet ontbreken!

Pieter Schut

(oud-eindredacteur van De Korhaan)
pieter.schut.ps@gmail.com

Wouter laat zien hoe groot
Nachtswaluwen ongeveer zijn
en hoe ze eruit zien,
24 juni 2026, Leusderheide
Hanneke Cusell

Interview Wouter Rohde

Hanneke Cusell

Bied je eigen favoriete rondje aan als excursie!

Op een warme junidag spreek ik met Wouter Rohde over zijn bestuurswerk voor de Vogelwerkgroep, de vogelexcursies en alles wat daarmee samenhangt. En dat is veel, want ondertussen zit Wouter al dertien jaar in het bestuur. Vanuit die functie coördineert hij onder andere de excursies. Zelf is hij al bijna twintig jaar regelmatig excursieleider.

Waar interesse in vogels toe kan leiden

Wouter vertelt: “Ik was altijd al wel geïnteresseerd in vogels, maar het is me niet met de paplepel ingegoten. Mijn eerste verrekijker kocht ik toen ik 26 was.” In 1999 of 2000 heeft hij de vogelherkenningscursus gevolgd: “Toen was het nog niet zoals nu dat je automatisch een jaar lid wordt als je de cursus doet. Maar omdat ik vaker vogels wilde kijken en vooral ook met excursies mee wilde, ben ik lid geworden. Op een gegeven moment werd me gevraagd of ik ook een excursie wilde leiden. En daarna, na nog weer ongeveer vijf jaar,

kwam de vraag of ik de excursies zou willen coördineren. Dat wilde ik wel, maar dan moest je ook in het bestuur. Daar moest ik toch wel even over nadenken. Uiteindelijk heb ik ja gezegd en zodoende zit ik sinds 2013 in het bestuur.”

Eigenlijk vindt Wouter alles wat er bij de Vogelwerkgroep gebeurt even leuk. Zo doet hij vanaf 2005 mee aan broedvogelinventarisaties. Verder heeft hij de nodige initiatieven ontplooid. Hij heeft bijvoorbeeld de verdiepingscursus opgezet en uitgewerkt. Ook de nieuwjaarswandelingen heeft hij ooit bedacht. En in coronatijd introduceerde hij het ‘geluid van de dag’. Wouter: “Dat betekende dat ik elke dag iets moest maken: ik moest erover nadenken, een tekstje schrijven, een geluidsfragmentje uitknippen en op de website uploaden. Alles bij elkaar kostte dat toch wel één à anderhalf uur per dag.” Dit vogelgeluid van de dag was iets dat veel waardering van de leden oogstte.

Bestuurslid Activiteiten

Wouter is bestuurslid Activiteiten. Onder deze activiteiten vallen de vogelherkenningscursus, de excursies,

de lezingen, de fotografie en de ‘catering’.

Wouter: “Zelf coördineer ik dus de excursies en verzorg ik de verdiepingscursus. Maar wat ik vooral in het bestuur doe, is het faciliteren van de groepen die zich met de verschillende activiteiten bezig houden. Als een groep bijvoorbeeld een nieuwe laptop wil, breng ik dat in bij het bestuur. De groep die de herkenningcursus verzorgt en de werkgroep fotografie zijn heel zelfsturend.

Wat betreft de lezingen heeft Feiko Prins jarenlang minstens zes zeer interessante lezingen per jaar georganiseerd. Omdat hij er nu mee wil ophouden, is dat misschien een goede gelegenheid om de opzet weer eens onder de loep te nemen. Naast de als vanouds interessante lezingen kunnen andere lezingen misschien wat breder en interactiever van opzet worden. Bijvoorbeeld door deze meer in verbinding met andere organisaties op te zetten. Of door te kiezen voor onderwerpen die juridisch van belang zijn. Zo kunnen we bijvoorbeeld terreinbeheerders van het Goois Natuurreservaat (GNR) uitnodigen om in kleine groepjes over het beleid van hen te discussiëren. Of lezingen houden

Luisteren en kijken bij de Nachtzwaluwexcursie, Leusderheide, 24 juni 2026 | Hanneke Cusell

over de basiskwaliteit natuur, waar we heel veel mee te maken krijgen.”

Motivatatie en misgelopen roeping

Wouter vervolgt: “Het coördineren van de excursies en het verzorgen van de verdiepingscursus doe ik, omdat ik graag mensen enthousiast wil maken voor vogels en natuur. Dat is mijn motivatie. Want als mensen ergens enthousiast voor worden, gaan ze het belangrijk vinden en er meer waarde aan hechten. Dat was ook het doel van het ‘vogelgeluid van de dag’.”

Over de verdiepingscursus vertelt hij: “Die doe ik nu voor de zesde keer: vier keer vóór de coronaperiode, één keer tijdens corona, verdeeld over twee jaren en nu geef ik hem binnenkort weer. Ik ben ermee begonnen omdat er veel vraag is van leden om beter te worden in het herkennen van vogels. Dit jaar is de cursus aangeboden aan degenen die de vogelherkenningscursus hadden gedaan. Het zat meteen vol met 55 deelnemers. Er is nu ook nog een tweede groep. Dat betekent twee keer negen avonden, verdeeld over het jaar, en zes excursies, passend bij de lezing. De lezingen gaan over de vogeltopografie en vervolgens over alle soorten vogels zoals roofvogels,

zangvogels, etc. Ze zijn allemaal volgens hetzelfde stramien, daarom doe ik ze allemaal zelf.”

Wouter: “Ik heb soms het idee dat ik mijn roeping ben misgelopen. Mijn ouders zaten allebei in het onderwijs, maar ik heb zelf vooral huisvestingsbeleid gedaan. Eerst bij een adviesbureau, vervolgens bij een grote woningbouwvereniging en daarna als zelfstandig ondernemer. Overigens kan ik vanuit mijn ervaring met beleid en strategie goed bijdragen aan de structuur en het beleid van de vereniging.”

Bestuurswerk en werkplan met drie sporen

Wouter legt uit: “De Vogelwerkgroep is een zeer decentrale vereniging. Elke werkgroep doet zijn eigen ding. Het bestuur doet niet veel meer dan het mogelijk maken dat ze dat werk kunnen doen. Dat houdt in dat het bestuur in ieder geval de ledenadministratie en financiële zaken als taak heeft. Verder maakt het bestuur een jaarverslag en een begroting.”

Hij gaat verder: “Maar naast deze verplichtingen is het ook de vraag hoe onze vereniging beter gemaakt kan

worden. Daarom is er nu een werkplan gemaakt met als doel op de achtergrond dat de werkgroepen elkaar versterken. Het werkplan is opgezet vanuit de gedachte om vogels te beschermen: wat hebben de vogels eraan? Om deze bescherming meer handen en voeten te geven zijn er drie sporen: 1. de bescherming staat voorop; 2. samenwerking moet; 3. nagaan wat er in de ruimtelijke ordening gebeurt.”

Bescherming en samenwerking

Wouter: “Mensen houden zich bezig met vogelwerk omdat het leuk is. Dat is heel belangrijk, maar het is ook belangrijk om na te blijven denken over wat het belang is van wat je doet. Het gaat immers om de vraag: wat hebben de vogels eraan? Bijvoorbeeld nestkastonderzoek: misschien is het op sommige plaatsen wel en op andere plaatsen niet of minder zinvol. Ook de terreinbeheerders denken er soms verschillend over. Overigens is de Werkgroep Nestkasten heel bewust bezig met dat soort vragen.”

Over het tweede spoor legt Wouter uit: “Meer aandacht voor de samenwerking met andere partijen is heel belangrijk. Het zou bijvoorbeeld goed zijn om het

*Nachtzwaluwexcursie in de schemering, Leusderheide
24 juni 2026 | Hanneke Cusell*

Goois Natuur Reservaat uit te nodigen en na te gaan waar zij zich zorgen over maakt en waar ónze zorgen liggen. Als dat bijvoorbeeld alle grondbroeders op de hei zijn, dan weten wij daar nu te weinig van. Maar zo'n constatering kan wel richting geven aan de planning voor de broedvogelinventarisaties. In welke gebieden is het belangrijk om de komende jaren broedvogels te inventariseren? Een goed voorbeeld is het recreatiegebied Naarderbos: hier blijkt dat er prima kan worden samengewerkt. Vooral als dat gebeurt vanuit een open benadering (zie: De Korhaan lente 2026). Dus samenwerking is nodig. Tenslotte geldt: alleen ga je sneller, maar samen kom je verder."

Ruimtelijke ordening

Tenslotte het derde spoor: "Om na te kunnen gaan wat er op het gebied van ruimtelijke ordening gebeurt en daarover mee te kunnen praten, is het belangrijk om relaties op te bouwen met overheden, zoals gemeenten en terreinbeheerders. Tegelijkertijd moet je ook weten wat er binnen de Vogelwerkgroep speelt en moeten de verschillende werkgroepen elkaar van relevante ontwikkelingen op de hoogte houden. Zo houdt Piet Spoorenberg de ontwikkelingen in het verleggen van de vaarroute in de Loosdrechtsche

Plassen in de gaten. Het moet in feite zo zijn dat zowel wethouders en andere bestuurders als ambtenaren weten dat er een Vogelwerkgroep is en dat ze ons kunnen bellen. Als Vogelwerkgroep moeten wij zorgen dat we in een meedenkstand terechtkomen." Ook in dit opzicht laat het recreatiegebied Naarderbos zien dat het belangrijk is om de ontwikkelingen en plannen in de ruimtelijke ordening goed in de gaten te houden. Vanuit de Vogelwerkgroep was er de oproep om dit gebied op te nemen in de planning van de inventarisaties. "Dit is gebeurd en de resultaten van deze inventarisatie bleken uiterst waardevol voor het overleg met de gemeente. De aanbevelingen vanuit de Vogelwerkgroep en Vrienden van het Gooi zijn bijna één-op-één door de gemeente overgenomen."

Meer excursies gewenst!

Wouter coördineert de excursies, dat wil zeggen: hij port mensen op en zet aankondigingen op de website. Wouter: "Ik vraag elke twee maanden aan een groepje vaste mensen wat ze in de aanbieding hebben. De stelregel is: elke twee weken een excursie, behalve in de zomer. Dat lukt soms maar ternauwernood. Er is heel veel belangstelling en eigenlijk wil je dus meer excursies, op dezelfde dag en/of in de andere weken."

Dat brengt Wouter tot de oproep: bied je eigen favoriete rondje aan als excursie! Wouter: "Het kan gewoon een rondje dichtbij zijn, bijvoorbeeld op de hei waar je in de zomer de Roodborsttapuit kunt zien. Dat is ook leuk voor de variatie, want nu leiden vaak dezelfde mensen de excursies op dezelfde plekken als vorige jaren. Eigenlijk is het ook zoals Kennedy zei: 'vraag niet wat het land kan doen voor jou, maar vraag wat jij kunt doen voor het land'. In feite geldt dat net zo voor onze vereniging. Het is fijn als je er ook voor de vereniging kunt zijn."

Excursieleiders

Op de vraag wat iemand tot een goede excursieleider maakt, zegt hij: "Iedereen die een gebied redelijk kent en basiskennis van vogels heeft, kan een excursie leiden. Het gaat er niet om dat je elke vogel die je tegenkomt kunt benoemen. Wel om of je de route goed voor ogen hebt. Dat je weet waar je heengaat en hoe je weer terugkomt. Belangrijk is ook dat je de tijd bewaakt. Kortom: je moet een groep op sleeptouw kunnen nemen." Met zo'n rondje kun je mensen enthousiast maken. En, zoals Wouter uit eigen ervaring weet: dat is ontzettend leuk en werkt motiverend.

Doe je mee met je eigen favoriete rondje?

Zoals gezegd mag het een rondje in je eigen buurt zijn. Je kunt zelf bepalen hoeveel mensen er deelnemen. Sommige excursieleiders gaan uit van maximaal 20 personen; anderen houden het bijvoorbeeld op maximaal 12 personen. Verder helpt Wouter graag met de tekst op de website en in de nieuwsbrief. Voor meer informatie, vragen of aanmeldingen als excursieleider van 'je eigen rondje in de buurt' kun je contact opnemen met Wouter: excursies@vwggooi.nl

Oehoe, 12 april 2026, Winterswijk | Hans Hover

Verslag van voorjaarsvogelweekend naar Zevenaar

Ongrijpbaar

Richard Ridderinkhof

In april 2026 toog een veertigtal Gooise vogelaars naar het Gelderse Zevenaar voor het jaarlijkse voorjaarsvogelweekend. Richard Ridderinkhof, een verstekeling uit Waterland die geregeld mee aan boord sluipt, schreef een eigenzinnig verslag, dat midden in een vreemde vogelexpeditie begint.

*Kijkscherm steengroeve
(foto: <https://www.birdingplaces.eu>)*

Om niet nader opgehelderde redenen zitten kijkgaten in vogelkijkschermen zelden op ooghoogte.

Het minst-ongunstige kijkgat in onze Winterswijkse kijkwand bevond zich 20 tot 25 cm te laag. Conform de richtlijnen rond diversiteit en inclusie waren tevens éxtra lage kijkgaten aangebracht (voor meekijkende teckels?), alsmede kijkgaten voor vogelaars van ruim boven de twee meter.

Het minst-ongunstige kijkgat bood uitzicht aan twee vogelaars, mits die geen bezwaar hadden tegen het delen van blikveld en personal space. We waren met z'n negenen, dus voor de

laatste zeven was het improviseren geblazen. Diep door de knieën, of elkander beurtelings opheffend - uitdagingen die lenigheid van lichaam en geest vereisten. Zodoende werd het een ongelijke strijd: wie hem het eerst zag. Of háár, in dit geval: een Oehoe-vrouwtje, broedend op het nest. Het kijkscherm bood uitzicht op twee kolossale rotswanden van een voormalige steengroeve. De broedkip móest daar ergens zitten; maar waar? Een zoekplaatje met hindernissen, zeker met die gemankeerde kijkgaten. Om me heen stegen opgewonden kreten op (opgetogen, bij het minst-ongunstige

kijkgat; ergens halverwege tussen irritatie en frustratie, bij de rest). Door een spleet tussen de planken kreeg ik de verste wand in de kijker en ik begon wat wiebelig de boel systematisch af te speuren. Vijf minuten later - ik was bijna aan het eind van mijn wand - klonk naast me het eureka: Daar zit-ie! Waar, riep iedereen, waar dan? Daar, aan die wand, antwoordde de eureka-roeper - ik meen dat het Hans was. Bij die boom. Elke vogelaar weet: zodra je even opkijkt om anderen uit te leggen waar ze moeten kijken, ben je zelf je zoekobject kwijt. Dus bleef Hans stug door zijn

kijker kijken, en beschreef wat hij zag. Die boom die een beetje naar beneden hangt, begon Hans. Op welke hoogte? riep de rest in koor. Dat kon Hans niet zien natuurlijk, hij wilde immers zijn vogel niet uit beeld verliezen. Wel kon hij melden dat het boompje een V-vormige splitsing had. En groene blaadjes. Ergens bij een holte in de wand.

Ook nadat was opgehelderd dat het een omgekeerde V betrof (de boom hing immers neerwaarts) hield de spraakverwarring nog ruim drie minuten aan tot een tweede spotter het verlossende woord riep: Kzium! Waar, riep de rest, waar dan? Waarop de verwarring opnieuw begon.

Na nog het nodige geharrewar had iedereen uiteindelijk onze Oehoe weten te spotten - zelfs ik. Af en toe knipperde ze lodderig met haar oranje ogen. Bij haar achterlijf leek wat te bewegen - kuikens? Na nog eens vijf minuten, bij toerbeurt scopend door het minst-ongunstige kijkgat, werden we het eens: het betrof slechts haar staart, die af en toe wat wapperde in de wind.

Een Oehoe zie je niet alle dagen. Natuurlijk, je weet op voorhand dat je 'm daar gaat zien (net als de Flamingo's in Zwillbrockervenn - een beetje als in Artis, maar dan 'in het echt', zij het op bestelling).

Ongrijpbare vogels, we jagen ze obsessief na. Wat is dat toch? Tsja. De mix van spanning en ontspanning blijft gewoon lekker. En een Oehoe blijft een zeldzame bijzonderheid natuurlijk. Zeker als je, zoals de meesten van ons, nooit eerder in het wild zo'n reuzenuil zag. Ook ik voelde weer die opwindende van 'mijn eerste'. Totdat mijn mede-gids Guido (eigenlijk was hij de échte gids en ik een soort hulp-sinterklaas) de pret bedierf. Oehoes hadden we al eens eerder gespot, zo hield hij me voor: weet je niet meer, die enorme schaduw in de avondschemer, aan een bosrand ergens op Mallorca.

Intermezzo

Al ruim 30 jaar ondernemen Guido en ik samen wereldwijd allerlei vogeltrips, volgens vast stramien: hij doet alle voorbereiding, ik kijk lekker rond. Ideale taakverdeling. Veel gezien.

Het feit dat ik mij die hele Oehoe niet kon heugen wijst ófwel op vogeldementie mijnerzijds, óf op een zorgwekkend vogeldelier aan Guido's zijde. Of allebei - ware het niet dat Guido alles minutieus voorbereidt én een uiterst nauwgezette administratie bijhoudt van alle waarnemingen ooit. Een wandelend vogelgeheugen. Dus als hij beweert dat we dan en dan daar en daar zus of zo hebben gezien, dan is dat ook zo, of ik daar nou een actieve herinnering aan heb of niet. Bijzondere vogels telkens voor het eerst zien, dat is overigens geen straf: zo blijft je vogelaarsleven vol verrassingen. Maar mijn toch al tanende reputatie komt het niet ten goede.

Laatst zag ik bij een moeizaam gespot ransuiltje - 'Daar bij die tak' 'Welke tak?' 'Die daar bij die stam', enz. - niet minder dan vijf (!) andere Ransuilen over het hoofd. Een lesje in nederigheid - niet de eerste, en ook niet de laatste deuk in mijn vogelaarsreputatie...

Nog meer wensvogels

Gelukkig had ik naast de Oehoe nog andere wensvogels. Zoals de Buidelmees: nog nimmer gezien of gehoord en zelfs Guido weersprak me ditmaal niet. Bij de Rijnstrangen troffen

we een plek waar ze zouden broeden; een van de weinig broedplekken in ons kikkerland. Och, wat zou dat gaaf zijn, hier een keer zo'n wevernest te zien, zo'n gevlochten bolletje bungelend in een wilgenboompje, met een tunnelvormig openingetje van boven. Daartoe moesten we wel eerst met een romantisch trekveerpontje een watertje oversteken, terwijl de Cetti's en de Waterrallen ons om de oren tetterden. Het trekveer stelde ons voor onvoorziene uitdagingen: waar al bij het aan boord springen een van onze medevogelaars half door het moeras werd verzwolgen, wachtte aan gene zijde tussen pont en overkant een gapend gat dat letterlijk een sprong in het diepe dreigde te worden. Onverrichterzake keerden we terug. Met de staart tussen de benen. De Buidelmees zou moeten wachten.

De Pestvogel dan maar. Ook van deze ongrijpbare soort wisten we ongeveer waar we die konden spotten: al weken zat hij bij een Gelders gehucht in een Gelderse roos, tussen de overjarige rode bessen. Maar dan moet je hem wel net treffen. Dus... Niet dus. Totdat iemand - Alie, meen ik - riep: Daar zit-ie! Waar, riep de rest, waar dan?

Pestvogel, 10 april 2026, Huissen | Hans Hover

Ditmaal geen Babylonische spraakverwarring of oeverloze zoektocht: Ineens zat hij pontificaal in beeld, pal voor onze neus, precies op de tak die ik zonet nog vergeefs had afgespeurd.

Zou ik naast ransuil-blindheid en oehoe-amnesie nu ook al lijden aan pestvogel-agnosie? Want in tegenstelling tot zo'n roestende Ransuil kon je déze vogel écht niet over het hoofd zien: hij zat vlakbij, in een explosie van kleur, met druppelvormige veertjes op zijn vleugel, zeven stuks in zuurstokroze, ze deden zeer aan je ogen.

Nadat iedereen de Pestkop uitgebreid had bewonderd - voor de meesten opnieuw een novum - dook hij even plotseling weg als hij verschenen was. Om niet weer terug te keren. Dat ik hem aanvankelijk gemist had was dan ook puur toeval, stelde ik opgelucht vast: het lag niet aan mij, hij zát er eerst gewoon nog niet. Gewoon wat vogelpesterij. Een nieuwe vogel-afgang bleef me bespaard - vooralsnog.

Wat hebben we nog meer gezien
Naast vogels-op-bestelling waren er gelukkig ook de nodige spontane vondsten: van gewoon-maar-toch-

bijzonder (zoals baltsende Gras- en Boompiepers), tot óóit-gewoon-maar-inmiddels-bijzonder (zoals Tapuit en Zomertaling), tot nooit-gewoon-en-immer-bijzonder (zoals Zwarte Wouw en Kraanvogel - lees hieronder vooral ook Poul's poëtische kraanvogel-ontmoeting. Wist je trouwens dat de hijskraan is vernoemd naar de Kraanvogel, vanwege zijn lange nek? Eerlijk waar.)

We hoorden twee Roerdompen naar elkaar hoempen, verscholen in het overjarig riet. Over ongrijpbare vogels gesproken... mysterieuzer krijg je ze niet. Toen ik even later onverhoeds vanuit een bosje tevoorschijn kwam, aan de rand van een watertje, was ik warempel getuige van het verschrikt opvliegen van zo'n bruine hoemper. (Roerdompmazzel: 's anderendaags zag ik vanuit mijn luie tuinstoel zomaar zo'n rietreiger cirkelen, minutenlang, luidkeels kankerend op een Buizerd - een schavuit met iets op de kerfstok.)

En o ja, de zwaluwen, altijd leuk. Maakt één zwaluw nog geen zomer, bij de Jezuïetenwaay zagen we er drie: huis-, boeren- en oeverzwaluwen, dwars door elkaar. Voor Gierzwaluwen scheen het nog wat vroeg in het jaar, maar schijn bedriegt: Eddy & Martijn

hadden ze weer, de eerste giertjes (ieder voorjaarsweekend raak). Vroeger trof je ze vlak voor Koninginnedag, tegenwoordig tegen Koningsdag: merkbaar gevolg van klimaatverandering (volgens sommigen vieren we dáárom tegenwoordig Koningsdag in plaats van Koninginnedag).

Ach, die Jezuïetenwaay, wat viel daar allemaal te zien! Zoveel soorten vogels, op zo'n onder-water-gelopen stukje postzegel. Zelfs de Zomertaling kwam er uitrusten.

En ach, wat ging ik er weer op mijn muil! Krûh-krûh, hoorde ik overal roepen. Ik keek omhoog, zag van die vliegtuig-silhouetjes, en riep zonder aarzelen: Bijeneters!

Kan niet, riep iedereen.

Vet wel, riep ik terug.

Bleek het gewoon om het contactroepje (krûh-krûh) van de alom aanwezige Wintertalingen te gaan. En dat vliegtuigsilhouet? In de lucht hangen Boerenzwaluwen af en toe even stil; recht boven mijn hoofd zag ik ze in de gauwigheid aan voor Bijeneters. Niet dus.

Een nieuwe deuk in mijn reputatie.

En geen kleintje ook. De rest van

Grote Gele Kwikstaart met kuiken, 12 april 2026 | Alie Hover

de dag werd alles wat ik riep voor vogelaarslatijn aangehoord. (Zelfs mijn Tuinfluiter werd met terugwerkende kracht gecancelld – geheel ten onrechte natuurlijk, maar ja, mijn goede naam was nu eenmaal onherstelbaar te gronde. Het Peter-en-de-wolf syndroom...).

Borrelpraat

Over vogelaarslatijn gesproken. 's Avonds bij de borrel en het aansluitende avondeten ging het helemaal los. Wouters groepje had wel zeven soorten spechten gespot; de groep van Han had minstens 35.000 stuks Zwarte Sterns gezien; Pouls groepje zag een Zeearend met een spanwijdte van wel vier-en-een-halve meter en ons eigen groepje had met eigen ogen waargenomen hoe een Sperwer er met een compleet reekalf vandoor ging. Het was maar goed dat bijna iedereen een beetje bijtijds naar bed ging om er de volgende dag nog een schepje bovenop te kunnen doen. Bij een laatste samenscholing - de schemer stond op het punt over te gaan in het nachtelijk duister - hoorden we het plaatselijke Steenuiltje ons nog een goedenacht toeroepen.

De tweede avond ging het er nog bonter aan toe, schijnt. Ik heb dat uit de tweede hand, want tegen borreltijd viel ineens de koorts over me heen; de bonte avond heb ik moeten laten voor wat die was. Naar verluidt is er die avond veertigduizend hectoliter rode wijn doorheen gegaan, en kwade tongen beweren dat Helène en Marco samen op de bar klommen en... Enfin. Niet-geverifieerde geruchten.

Laatste dag

Bij het ontbijt was ik zowaar weer vief als een hoentje, net als de rest. Voorbode van een laatste dagje happy hunting, in en rond het prachtige uiterwaardengebied dat voor de meesten van ons onbekend terrein was, maar zeker nog een hernieuwd bezoek waard. Ons groepje besloot de prachtdag bij een watermolen, waar twee Grote Gele Kwikken hun jong voerden met snavels vol insecten. Voor het oog van de camera's liet de kleine grote (en nog-nauwelijks-gele) kwik het zich smakelijk welgevallen. Zelf hielden wij het bij versgebakken appeltaart. Daarna ging ieder zijns weegs – aan alles komt een eind. Alweer zo'n

memorabel voorjaarsweekend, met een fijne kring van gelijkgestemde vogelaars. Zulke kringen doen ertoe - die Gooische vogelweekenden vormen een betekenisvolle verrijking van het vogelaarsleven, dat mag ook wel eens gezegd. Het is dan ook echt heel fijn dat mensen als Martijn en Helène en Marco dit telkens weer zo fijn en vol zorg voor ons organiseren! Een volgende keer kom ik gaarne weer overvliegen vanuit Waterland. (Dan hoor ik trouwens graag wat er nou echt op die bar is gebeurd...)

En die Buidelmees?

Een week later heb ik dat trekpuntje in de Rijnstrangen nogmaals beproefd. (Dat weekend verbleef ik namelijk, geloof het of niet, wederom in de Zevenaarse Panoven, in diezelfde huisjes...). Na het trekveer met gevaar voor eigen leven te hebben 'genomen', wachtte ons aan de overkant een veelbelovend paadje, dat na 15 meter terug naar de weg voerde. We hadden het sneller kunnen lopen. Van de Buidelmees opnieuw geen spoor. Ongrijpbaar. Blijft het toch een wensvogel. Voor het volgende voor- of najaarsweekend. Tot dan!

Onderweg

Poul Hulzink

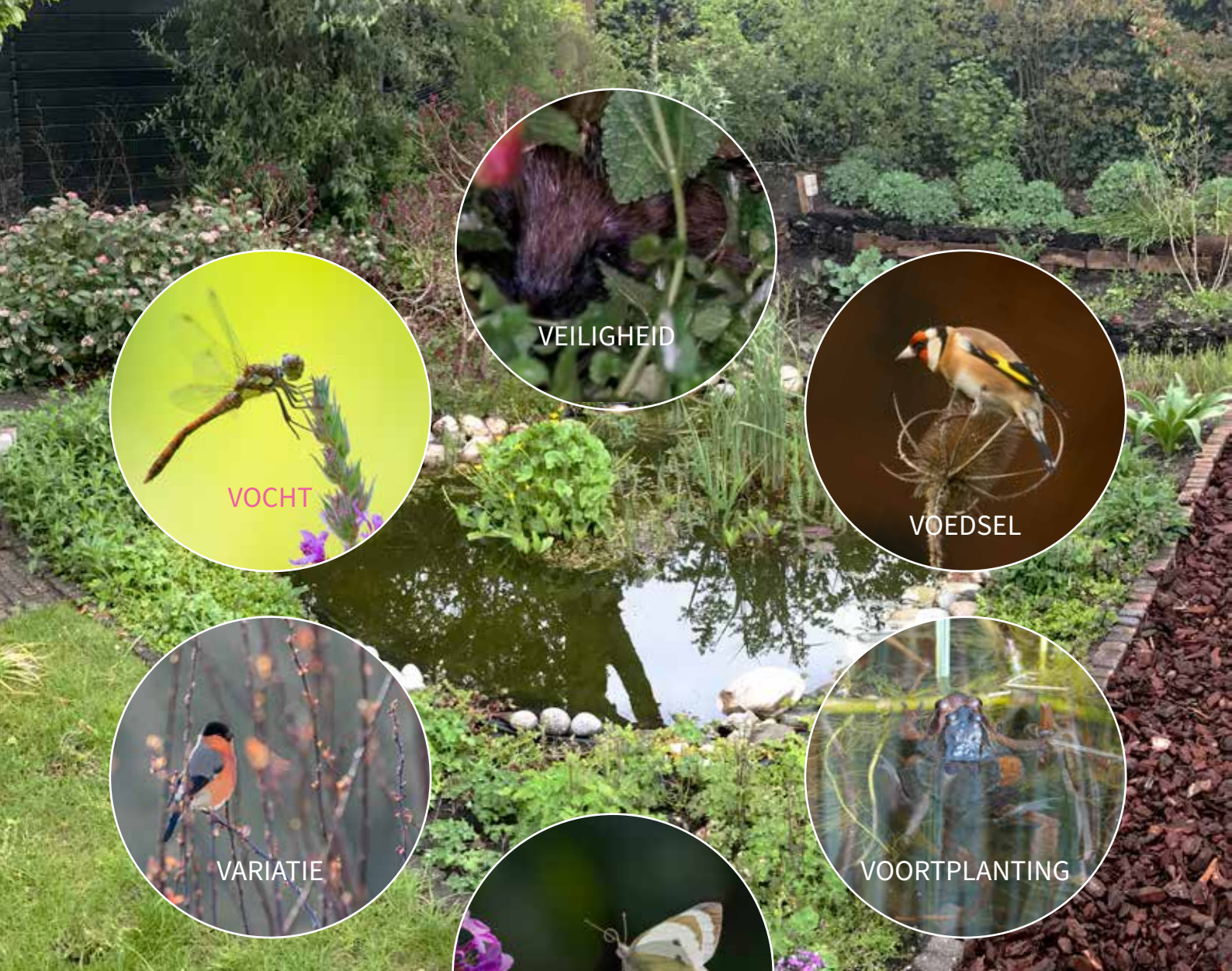
*Kraanvogels in veld, 1 november 2024,
Diepholz | Etiënne Kennis*

Zaterdagochtend onderweg naar Zwillbrock. Op de grens, is altijd enigszins geheimzinnig. Niemand van de groep heeft enig idee behalve de hoge verwachting van Flamingo's. Of moet die verwachting anders gewaardeerd worden; het zijn tenslotte ontsnapte exemplaren, toch? Tja, wat weten we ervan?

En kort voor Zwillbrock, een plotse stop in de berm. Zeven Kraanvogels in het vizier op links. Vijf stijgen op; majestueus met gestrekte nek in schijnbaar vertraagde vlucht in de verstilde heldere ochtendlucht.

Wat een natuurpracht! Twee blijven (verbaasd) achter. Door kopgedraai - waar is de rest gebleven? - zien we fel rood. En erachter beziet een ree, met dezelfde nieuwsgierigheid als wij, het natuurtheater van de Kraanvogels op de braakliggende akker dat wordt bekeken door vogelaars.

Met de klok mee: Europese egel, Putter, Bruine kikkers, Groot koolwitje, Goudvink (man), Bruinrode heidelibelle.

Alle foto's (behalve de Egel van Jurriën Uiterwijk en de parende Bruine Kikkers van Doortje van Dijk) zijn gemaakt door Hugo Weenen in zijn tuin.

De 6 V's

voor meer biodiversiteit in je tuin

Hugo Weenen

Biodiversiteit in Nederland staat onverminderd onder druk en natuurdoelen raken uit zicht. Herstel is een gezamenlijke opgave. Als je een tuin hebt, kun je zelf bijdragen aan een betere biodiversiteit. Voor het verbeteren van een tuin voor bepaalde soorten wordt vaak de 5V-vuistregel toegepast. Er zijn verschillende versies van deze 5V-vuistregels, ik heb die samengevoegd tot de 6V's van biodiversiteit in je tuin: **voedsel, vocht, veiligheid, voortplanting, variatie en verbinding.**

Vogels

De eerste V, voedsel, spreekt voor zich: voor vogels betekent dit planten, struiken en bomen met zaden, besjes en ander fruit, noten en eetbare knoppen, maar ook planten, bomen en struiken waar veel insecten in zitten, voor insectenetters, maar ook voor zangvogels die op zoek zijn naar voedsel voor hun jongen. Planten, bomen en struiken die in mijn tuin voedsel verschaffen voor vogels zijn bijvoorbeeld Teunisbloem, Kaardenbol, Sleedoorn, Meidoorn, Vuurdoorn, Liguster,

Aalbes, Wilde Appel, Hulst, Japanse Kers, Zoete Kers, Gelderse Roos en klimop (Hedera). Daarnaast geef ik de vogels extra voer, zonnebloemzaden in een silo en vogelpindakaas in een beschermkooi. Verder heb ik extra berkenstammen staan met gaatjes en daar doe ik ook vogelpindakaas in. Dat is natuurlijk vooral leuk voor de Grote Bonte Specht. En als ik rot fruit heb, gooi ik dat in de tuin. Bijvoeren doe ik het hele jaar, behalve in de zomer, want dan zijn er ook planten, struiken en bomen met zaden.

Zo'n voederplek trekt veel zangvogels aan en daar komt dan ook weer af en toe een Sperwer op af en muizen. De katten die door mijn tuin banjeren houden die muizen binnen de perken. Maar ik hoor en zie 's nachts ook regelmatig Bosuilen, Steenuilen en Ransuilen, die in de bomen in mijn tuin en daaromheen zitten te roepen. Die houden natuurlijk ook wel van een muisje.

De tweede V is vocht. Idealiter een vijver, maar als je tuin daarvoor te klein is, dan is een drink- en badderschaal ook heel nuttig.

Veiligheid maar ook nestgelegenheid (**voortplanting**) voor vogels creëer je door middel van struiken en hagen. Vooral van doornige planten zoals de Meidoorn. En natuurlijk nestkasten. Voorzie je nestkasten van een beschermplaatje, dan kunnen spechten de kast niet zo makkelijk slopen. Maar denk ook aan nestkasten voor Gierzwaluwen. Komen er Gierzwaluwen voor bij jou in de buurt? En heb je een muur aan de noordkant? Dan zijn Gierzwaluwkasten wellicht een optie voor jouw huis.

De vijfde V is variatie. Wil je een grote biodiversiteit bereiken dan spreekt variatie voor zich. Maar ook daarin kun je doorschieten, als je van elke plantensoort maar één exemplaar hebt, dan is dat weer te weinig voor vogels en andere dieren om daar wat aan te hebben. Behalve als het een boom is natuurlijk.

De zesde V staat voor verbinding. Ten eerste betekent dat dat je met de inrichting van je tuin rekening moet houden met de omgeving. Het heeft weinig zin om je tuin aantrekkelijk te maken voor een soort die in jouw omgeving sowieso nooit voorkomt. Maar wat mij betreft betekent het ook dat je je burens stimuleert om hun tuin ook ecologisch goed in te richten. En wellicht is het voor jou ook mogelijk om de gemeente te stimuleren de parken bij jou in de omgeving op een betere manier te beheren. Als je bijvoorbeeld ziet dat er te veel gemaaid wordt, dan kun je daarover vragen stellen via de website van de gemeente. Veel gemeentes hebben ook een adviescommissie over groen.

Zelfbeheer

Een andere manier om je omgeving ecologisch te verbeteren, is door een stuk gemeentelijk groen in eigen beheer te nemen. Veel gemeentes geven die

mogelijkheid. Ikzelf heb zowel aan de voorkant als aan de achterkant van mijn perceel een stuk groen van de gemeente in zelfbeheer. Daar doe ik niet zoveel mee, maar ik voorkom wel dat de gemeente daar het "onkruid" wegschoft of de struiken overmatig snoeit. Om zo'n stukje in zelfbeheer te krijgen, moet je de gemeente om toestemming vragen.

Vlinders

De laatste vijf jaar ben ik ook bezig om mijn tuin beter in te richten voor insecten. Eerst en vooral is het belangrijk om zoveel mogelijk inheemse planten te zaaien en te planten. Ik had een gazon en ben gestopt met het bemesten van het gazon. Toen ik na de winter het gazon geverticuteerd had, heb ik er een mengsel van Cruydt-Hoeck ingezaaid. Vanaf dat moment trek ik zoveel mogelijk het gras eruit, en op die manier krijgen de kruiden meer de ruimte. Daarnaast ben ik kritisch naar mijn borders gaan kijken: alles wat niet goed is voor insecten vervang ik door iets wat wel interessant is voor insecten. En bij alles wat spontaan opkomt in mijn tuin, kijk ik of het ecologisch waardevol is of niet. Zo heeft de Teunisbloem zich spontaan gevestigd in mijn tuin, die laat ik staan. In de winter komen er putters op af. En hier en daar laat ik Brandnetel staan, dat is een waardplant voor vijf soorten tuinvlinders! Vlinders hebben niet alleen nectar en stuifmeel nodig, maar ook geschikte waardplanten. Waardplanten zijn de planten waarop vlinders hun eitjes leggen en waar rupsen opgroeien. Vlinders zijn vaak niet zo selectief voor nectarplanten maar wel voor waardplanten. Waardplanten hoeven niet in de zon te staan, nectarplanten wel. Dus op zonnige plekken zet ik nectarplanten en op de schaduwplekken waardplanten. Nectarplanten die het in mijn tuin heel goed doen zijn Duifkruid, Beemdkroon, Wilde Marjolein en Koninginnenkruid. Mijn eerste succes met waardplanten was met de Pinksterbloem. Ik had vijf Pinksterbloemen geplant en daarop kwamen meteen Oranjetipjes, die hebben eitjes gelegd en later zag ik de rupsen:

prachtig! Een andere waardplant van het Oranjetipje is Judaspenning, dat ging ook heel goed. Voor wat betreft waardplanten voor dagvlinders heb ik verder succes gehad met Groot Koolwitje en Klein Koolwitje (Oost-Indische kers), Scheefbloemwitje (Scheefbloem), Citroenvlinder (Sporkehout), Icarusblauwtje (Rolklaver), Bruin Blauwtje (Klein Ooievaarsbekje), en Koninginnepage (Venkel).

Samenvatting

Mijn aanbevelingen voor een tuin met veel biodiversiteit: kies zoveel mogelijk voor inheemse planten; zorg voor nectar planten die zoveel mogelijk het hele jaar door bloeien; plant waardplanten voor vlinders die bij jou in de buurt voorkomen; en kies planten, struiken en bomen die bijdragen aan de 6 V's van biodiversiteit.

Voor vogels betekent dit planten, struiken en bomen met zaden, besjes of ander fruit, noten en eetbare knoppen. Maar ook planten, bomen en struiken waar veel insecten in zitten en die voor veiligheid kunnen zorgen.

Succes is dan verzekerd!

Plumarium

Schrijflijster (Dick Jonkers)

Draaihals

Wielewaal

Kleine Bonte Specht

Dick Jonkers met een van de vijf ordners van zijn plumarium | Rob Prinzen

Veren vormen het merendeel van de lichaamsbedekking van vogels. Zij zijn er in tal van formaten en allerlei kleuren en wegen bijna niets. Hun pluimage maakt het mogelijk dat vogels kunnen vliegen, het reguleert de lichaamstemperatuur en ze showen ermee. Wie in het standaardwerk 'Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal' op zoek gaat naar het trefwoord plumarium zal daarin tevergeefs zoeken. Het woord is een samenstelling van het Franse plume (vogelveer) en het Latijnse arium (verzameling).

De interesse bij mij voor het determineren van aangetroffen vogels en gekregen veren bestaat al vanaf de jaren 70 van de vorige eeuw. Zij zijn door mij ondergebracht in een plumarium: een verencollectie. Veren, waaronder rui-veren zijn

het hele jaar door te vinden in alle leefgebieden. Verder kunnen er ergens veerresten liggen na predatie. Eveneens langs snelwegen, onder hoogspanningsleidingen, in windparken en bij transparante voorzieningen. Vergiftiging en verdrinking kunnen ook doodsoorzaken zijn.

Inmiddels bevat mijn referentiec collectie een verzameling van 123 Europese soorten die in Nederland zijn gevonden. Dat lijkt veel, maar er ontbreken er nog heel wat. Met name de categorieën met een formaat groter dan van duiven zijn ondervertegenwoordigd. Van de zangvogels daarentegen bevinden zich veel veren in de plakboeken.

Een greep uit de opvallende veren leverde het volgende op: Draaihals, Pestvogel, Wielewaal, Witgesterde Blauwborst, Bladkoning en Sneeuwgorz.

Aanvulling is nog steeds gewenst, want bij veel soorten gaat het om slechts enkele veren. Bovendien ontbreken er nogal wat die een formaat hebben groter dan een duif.

Het plezier van de verzameling is groot voor mij. Bij de vondst van veren of een vogel (deel) kunnen de plek, pluk- en vraatresten vaak een indicatie geven over wat er is gebeurd.

Door de opgedane ervaring weet ik meestal snel in welke ordner gezocht moet worden om vast te stellen van welke soort de veer afkomstig is. Wanneer hij daar niet in te vinden is, gaat de zoektocht verder in de werken over verenkunde in mijn bibliotheek, waarbij de borstveren de grootste uitdaging vormen.

Vogeltreffers

Bosvogels

Ook in dit nummer weer een aantal foto's gemaakt door de leden van de Fotowerkgroep. Deze keer vooral bosvogels. Die zijn vaak moeilijker te fotograferen dan weidevogels, die zie je immers vaak op grote afstand.

In de toelichtende tekst bij iedere foto is aangegeven onder welke omstandigheden de foto gemaakt is.

Soms is dat heel voor de hand liggend: in een boom in de tuin zit een Koperwiek (Bertus van den Brink). Er zijn ook een paar foto's waarbij de fotograaf is getipt dat er ergens een groepje Kruisbekken of Kramsvogels aanwezig is.

Om spechten in hun hol te fotograferen zal je eerst moeten ontdekken bij welke boom je moet zijn.

De foto van een mannetje Groene Specht die een jong voert, heeft Andrea Rietbergen kunnen maken door de camera onder een camouflagedoek neer te zetten en zelf tussen de struiken iets verderop te gaan zitten om hen observeren. Op afstand bediende ze de camera en kon zo, zonder de spechten te verstoren, deze foto maken.

Voor alle vogelfotografie geldt: je moet geduld hebben en een beetje geluk om een goede foto van een markant moment te maken. Dat is voor de meeste fotografen ook precies wat hen boeit: rustig in de natuur verblijven, genieten van het gedrag van vogels en waar mogelijk dit vastleggen.

*Gaai, 12 april 2025, Eemnes | Linda Zander
Ik heb deze foto vorig jaar in het voorjaar
genomen. De Gaai zat tegenover ons huis in
Eemnes zo prachtig tussen de bloesem van de
boom.*

Kruisbek (man), 16 juni 2026, Texel | Andrea Rietbergen

Ik had op Waarneming.nl gezien dat een groep van ongeveer 15 Kruisbekken zich op het Natte Vlak liet zien. Ter plaatse gekomen zag ik een aantal mensen langs de kant van de weg staan met camera's in de aanslag. Uiteindelijk bleken er wel 40 Kruisbekken te zijn. Het was warm die dag. De Kruisbekken kwamen af op een klein plasje achter een aantal flinke takken. Daar gingen ze vervolgens rustig in de boom zitten. Ze trokken zich niets aan van de mensen die op enige afstand stonden. Een bijzonder moment.

Grauwe Klauwier (man), 14 juli 2025, Veluwe | Sjaak Hoogendoorn

*Juveniele Grote Bonte Specht wordt gevoerd, 12 juni 2023,
Cronebos | Dirk-Jan Dwars*

*Groene Specht (man) met jong, 12 juni 2026,
Einde Gooi | Andrea Rietbergen*

Goudvink (man), 27 januari 2024, Lepelaarplassen | Etienne Kennis

Deze Goudvink trof ik op het paadje richting het kijkscherm bij de Lepelaarplassen.

Zowel het mannetje als het vrouwtje deden zich tegoed aan verse wilgenknoppen op een zonnige januari-ochtend.

De lucht was fris en de zon lekker warm, waardoor dit mannetje Goudvink mooi bol in de zon zat.

*Koperwiek, 21 december 2024, Huizen | Bertus van den Brink
In december 2024 kwamen iedere dag ongeveer 25 Koperwieken een week lang in onze hulstboom, totdat de boom helemaal leeg was. Het was dus niet moeilijk om hier een goede foto van te maken.*

*Zwarte Spechten, 14 maart 2025, De Bilt | Dirk-Jan Dwars
Het mannetje Zwarte Specht was driftig bezig met het uithakken van een nieuw nest toen wij kwamen aanlopen. Op dat moment verscheen het vrouwtje om het nest te inspecteren. Het mannetje was behoorlijk opgewonden, verdween steeds achter de boom en dook even later weer op. Op het moment van de foto komt hij net weer tevoorschijn om te checken wat ze ervan vindt. De inspectie werd alleen vanuit de buitenkant van de nestholte gedaan. Waarschijnlijk moest hij nog wat werk verrichten. Zwarte Spechten maken meerdere nesten voordat ze gaan broeden.*

*Tuinfluit, 4 mei 2024, Amsterdamse Waterleidingduinen | Rob Prinzen
We waren met een groepje de hele dag in de AWD. Aan het einde van de middag zagen we deze Tuinfluit op zijn gemak in een boom zitten. Onverstoorbaar floot hij zijn lied. Ik had nog niet eerder een Tuinfluit gezien, dus was blij dat ik deze zo mooi kon vastleggen.*

Agressieve Knobbelzwaan, 19 maart 2026, De Groene Jonker | Rob Prinzen

Column

HOOGVLIEGERS EN LAAGBLIJVERS

Terror zwemmer

Carel de Vink

Bram moet dood; de rechter heeft beslist. Hoewel de doodstraf in ons land is afgeschaft, is het vonnis over hem duidelijk. De natuur is nu eenmaal geliefd, zolang deze ons niet in de weg staat. En een wolf die een klein joch aanvalt, moet voelen! Wie wordt de volgende? Die Buizerd die zijn jongen verdedigt en wandelaars aanvalt, misschien? Die terror-Oehoe van een paar jaar terug was ook een fraaie kandidaat voor de death-row geweest. Koos en ik zijn getuige van een volgende kanshebber. Terwijl wij ter voorbereiding van een excursie een verkenningsstocht maken op het, wegens werkzaamheden afgesloten deel van het te bezoeken terrein, zijn we getuige van een spectaculaire gebeurtenis. Het begon allemaal heel vredig. We waren begonnen onder het genot van een roepende Koekoek. Links en rechts zongen de lentevogels. Zwartkop, Merel en Winterkoning in de hoofdrol, aangevuld met de zang

van Grasmus, Vink en Tuinfluiter. De Meerkoeten hebben jongen die nog in een vingerhoed zouden passen. Geen aardige burens, dat waakzame ouderpaar. Een nietsvermoedende Wilde Eend wordt met veel gekef verjaagd. Opgerichte vleugelveren om indruk te maken. Zo bevochten de Meerkoeten hun gebiedsrechten een paar weken terug ook met soortgenoten, waarbij de imponerende veerpartij door de mannetjes in omgekeerde houding de rivaal werd toegekeerd. Om even later de aanval te openen met veel rake klappen van trappelende poten. Waterkickboksen. Terror-koeten bestaan dus ook. Maar goed, wij zijn dus op 'voor-excursie'. Struikgewas, boomgroepen, gazons en 'onkruid'-velden, elk met hun eigen bevolking. Uit het riet klinken Kleine Karekiet en, heel even maar, een Snor. Vechten die elkaar ook de laan uit? In het centrale deel van het water drijft een Knobbelzwaan met trots

opgezette vleugels. Ergens op de oever zal zijn vrouwtje op de eieren zitten. Dan gebeurt het. De zwaan versnelt zijn gang over het water, briesst en begint met forse slagen, watertrappend, over het wateroppervlak te jakkeren. Een rivaal? Een hond, misschien? In het water ontwaren we een golfspoor, dat vanuit ons gezichtspunt eindigt in een snorkel. Er duikt een hoofd op en voor de zwemmer het weet, duikt de zwaan klapwiekend bovenop hem. Zwemmer kopje onder, zwaan klaar voor de volgende ronde. Tot drie-, viermaal toe wordt de zwemmer compleet overvaren door de enorme vogel! De zwemmer negeert onze oproep om naar de oever aan onze kant te vluchten. Later zal blijken dat hij daar een andere reden voor had dan het besef dat hij zich in verboden water bevond. Achtervolgd door de zwaan, legt hij nog een vijftigtal meters af naar zijn kleding. Flink trappend met zijn benen om met opspattend water de aanvaller af te schrikken. Iets voor de oever is het water ondiep. Hij verheft zich en schrikt de vogel af door zich groot te maken met hoog geheven armen. Dat werkt. Of wordt de dappere terreinverdediger geïntimideerd door het feit dat zijn slachtoffer daar spiernaakt voor hem staat? Einde voorstelling. De terror-blootzwemmer heeft het vege lijf gered. De zwaan zal ongetwijfeld, achteraf thuis, de schuld wel krijgen...

De Stille Kern, 10 mei 2026

Excursies

Koos Koopmans

Tuurtoren Stille Kern | Doortje van Dijk

Twee jaar geleden had ik nog nooit gehoord van ‘De Stille Kern’; dit is een natuurgebied bij Zeewolde. Met een vriend dwaalden we toen eens door het gebied en zagen hoe ruig en bijzonder het was. De grote grazers zijn daar indrukwekkend en zorgen voor een deel voor het openhouden van het gebied. Want groeien doet het daar wel! Heel veel bloeiende meidoorns, wilgen, populieren, esdoorns, Gelderse roos, kardinaalsmutsen, Spaanse aak en ondergroei van van alles en nog wat.

Iedereen was met goede zin naar dit oerwoudje gekomen en met fantastisch weer en al die fluitende vogels, witte bloesem en ruisende populieren stelde dit gebied ons niet teleur. We struinden door ruigtes met enorm veel boterbloemen en hondsdrif, waardoor het er heel vrolijk en zonnig uitzag. Er waren ook distelvlinders en citroentjes, die lekker door de lucht fladderden. Maar o ja, het was een vogelexcursie natuurlijk!

Vanaf de start hoorden we overal veel Zwartkoppen, Zanglijsters, Fitissen, en ook opvallend veel Grasmussen. Met enig geduld zagen we een aantal Grasmussen in de bomen zitten. Ook was overal het welluidende geluid te horen van Tuinfluiters. Door al die geluiden steeds weer opnieuw aandacht te geven, hoop ik dat de mensen ze ook kunnen onthouden. Tijdens de excursie lukte dat goed. Boven op de uitkijktoren zagen we in een flits ook nog een Appelvink, met z’n bonte verenkleed in de vlucht. In de meertjes zwommen Dodaarzen, Futen en een Geoorde Fuut. Ook Krakeenden, Kuif- en Tafeleenden, en heel veel Grauwe Ganzen met slierten jongen achter zich. Op de oever stond nog een eenzame Lepelaar. En ook nog een Groenpootruiter. Er kwamen twee Buizerds voorbij, en een Sperwer en een mannetjes Havik. Al weten we dat niet zeker. Misschien was het wel een Sperwer.

Er kwam geschreeuw van jonge Spreeuwen uit een oud spechtengat. Hier en daar maakten we een doorsteek door de wildernis, wat ik altijd erg leuk vind om te doen., Hoewel het niet makkelijk loopt met al die gaten in de grond van al die grote grazers. De grote enge stieren die ik vorige keer was tegengekomen, waren vandaag niet zichtbaar aanwezig. De konikpaarden maakten deze keer geen aanstalten om ons aan te vallen. Daardoor konden we lekker in de zon in het gras zitten met onze broodjes en thee zonder dat we gevaar liepen. Het was een aangename ochtend met niet zulke hele spectaculaire soorten. Het was fijn dat we overal de tijd voor konden nemen. We hadden op de Wielewaal en Nachtegaal gehoopt. Maar waar waren ze? Noppes. En... terug bij de auto hoorden we opeens toch nog een Nachtegaal. Met dank aan de deelnemers en natuurlijk aan mijn medeleidster Doortje.

Centrale plas Stille Kern | Doortje van Dijk

Bovenmeent, 29 mei 2026

29 mei 2026, Bovenmeent | Koos Koopmans

Het was een warme dag geweest. Er trok om 5 uur 's middags een gigantisch onweersfront over Nederland. Ik dacht, oh nee, daar gaat onze excursie weer. Maar na de buien werd het droog en scheen zelfs de zon.

We waren met twaalf personen, een aantal 'nieuwelingen' erbij. Het is leuk voor deze onervaren vogelaars om de soorten te kunnen zien natuurlijk, maar daar moet je wel veel meer moeite voor doen. Het is teleurstellend als je ze niet kunt zien, maar de zang of de roep is de onmisbare start om een vogel te kunnen vinden. Na zo'n 50 jaar vogels kijken moet ik het elk jaar toch weer opfrissen aan het begin van het seizoen. Ik ben ook violist, waardoor melodieën makkelijker blijven hangen, hoop ik. Gelukkig hebben de meeste mensen intussen ervaring met Merlin. Op pad! Al bij de brug hadden we een paar bijzondere soorten te pakken. Grasmus, Tuinfluiter, Bosrietzanger en Koekoek. Die konden we ook mooi zien vliegen en ruzie maken, die uitvreter. En onder de brug door, daar bij het

bunkertje, zagen we eerst Dirk Prop en op zijn aanwijzing Roodborsttapuiten. En daarna Groenlingen, Putters en een Purperreiger. We liepen de Melkmeent op. Er zaten daar *as usual* Rietzangers, Kleine Karekieten, Fitissen en Rietgorzen te zingen, en ja hoor: daar hoorde je de Snor! En ook nog een Sprinkhaanrietzanger. Die trilt nog wat fijner. Ook was het wat zwaardere geknor van de Veenmol te horen. Daar: een vrouwtje bruine kiek! Die kiekendief wil kuikens stelen natuurlijk. Jonkies zát! Kijk nou, de Brandganzen lopen gewoon met hun kinderen over het fietspad, maar de ouders houden ze goed in de smiezen. En waarom zijn die Brandganzen hier nou gebleven? Zouden ze geen zin meer hebben om naar de koude streken van Scandinavië en Rusland te gaan waar ze eigenlijk thuishoren? Het is hier blijkbaar veel beter voor ze. Om de opsomming compleet te maken, zaten er ook veel Grauwe Ganzen en ook de invasieve Canadese Ganzen zitten in groepen op het water bij elkaar. En als

die gaan vliegen, tetteren ze dat het een lieve lust is.

Oh ja, nou vergeet ik nog dat we heel erg goed de Blauwborst konden zien. Eerst zat hij een beetje onhandig met zijn rug naar ons toe, maar toen de zon begon te schijnen, had hij zich omgedraaid en konden we zijn blauwe borst mooi zien en zijn zang goed horen. Voor de meesten was dat de eerste keer. En als de fotografen snel zijn geweest, konden ze hem samen met een rietgorsman op één takje zien zitten.

Nou ja, en dan waren er nog die andere watervogels op de plassen. Let eens op de saai gekleurde Krakeenden met hun gekraak in plaats van gekwaak. De Wilde Eenden, Bergeenden, Kuifeenden en Slobeenden en Knobbelswanen met 'lelijke jonge eendjes' en Futen met jonkies op de rug. Twee Lepelaars, een paar Kluten en een serie Aalscholvers. En bij de auto vloog nog een Ooievaar met iets in z'n bek. Wat was dát nou? Ik geloof dat dat een baby'tje was in een linnen doek! Er is daar iemand heel blij mee gemaakt vanavond.

29 mei 2026, Bovenmeent | Koos Koopmans

De Ooievaar

Portret van een succesvol zwaargewicht

Henk Leenaers

(Eerder verschenen in 'de Kruisbek' het blad van de Vogelwacht Utrecht en geactualiseerd op basis van de meest recente gegevens van de Stichting STORK)

Na decennia van afwezigheid is hij weer helemaal terug: de Ooievaar. Eeuwenlang scharrelde hij als levende vuilnisbak rond op vismarkten, om dankzij plezierjacht, landbouwgif en hoogspanningsmasten bijna uit te sterven. Tegenwoordig klepperen ze er weer lustig op los, geholpen door nestpalen en een succesvol Zwitsers fokprogramma. Dit is het wonderlijke verhaal van een geluksbrenger, die dankzij een flinke dosis menselijke hulp én een ongekend aanpassingsvermogen niet meer is weg te denken uit ons polderland.

Doorslaand succes

Wijk bij Duurstede had in 1979 de twijfelachtige eer om een van de laatste wilde broedparen Ooievaars te huisvesten, zo vertelt Frans Hoving op 20 oktober 2025 in een podcast van de Vogelbescherming. Het paar broedde in de binnenstad en trok destijds veel bekijks. Dat de Ooievaar in de tweede helft van de vorige eeuw bijna was uitgestorven, is tegenwoordig moeilijk voor te stellen. In grote delen van Nederland, vooral in de nattere gebieden langs de grote rivieren, zie je ze vanaf februari in groten getale. Ze broeden vaak in door de mens geplaatste nesten op palen en daken of in zelfgebouwde nesten in bomen en hoogspanningsmasten. De Ooievaar is dan ook een doorslaand succes. Volgens Sovon neemt het aantal broedende

Ooievaars, 16 november 2023 | Gert-Jan den Besten

Ooievaars exponentieel toe. Sinds de jaren 80 is er elke 15 jaar sprake van een verdubbeling. Sinds 2000 gaat het tempo nog verder omhoog. Momenteel zijn er naar schatting 2000 broedparen. Omdat elk nest gemiddeld anderhalf kuiken grootbrengt, kan ons land aanstaande zomer rekenen op een slordige 5000 Ooievaars. Zo verbaasd was Frans dan ook niet toen iemand hem laatst op de markt aanschoot: “Wordt het geen tijd om Ooievaars te gaan afschieten? Het zijn er inmiddels toch veel te veel?”

Vuilophaaldienst op de vismarkt

Over het hoe en waarom van het ooievaarssucces later meer. We beginnen dit verhaal met de vorige bloeiperiode van meester Prikkebeen. Daarvoor moeten we terug naar 1550. In geschriften van rond die tijd wordt

melding gemaakt van ‘een ontzaglijk groot aantal Ooievaars die ’s zomers een nest bouwen in onze steden en dorpen op de schoorstenen van huizen’. Wat meeuwen en Blauwe Reigers pas veel later ontdekten, had de Ooievaar toen al door: als je makkelijk aan je eten wilt komen, moet je in de stad zijn, dicht bij het afval van de mens. Marktkooplui in Amsterdam, Leiden en Den Haag maakten hier misbruik van en zetten de Ooievaars in als een soort gemeentelijke vuilophaaldienst, zo schrijft Kester Freriks in zijn monografie ‘De ooievaar’ uit 2023. Ze kortwiekten Ooievaars die door dakdekkers – tegen betaling! – waren gevangen en sloten ze op in kooien. Overdag werden deze dieren losgelaten op de vismarkt om de rotzooi tussen de kramen op te ruimen, een gebruik dat tot in de 20ste eeuw doorging.

Kindbrengers en gevaarafwenders

Ooievaars waren niet alleen nuttig, ze kondigden ook de lente aan en naar verluidt brachten ze geluk en jonge kinderen. Voor dat laatste bijgeloof is de verklaring volgens Freriks terug te voeren op een Deens volksgebruik. Op het platteland van Denemarken was het ooit de gewoonte om te trouwen op of rond 21 juni, vanwege de zonnewende en de langste dag van het jaar. Een eenvoudige rekensom leert dat het consumeren van die huwelijken zorgde voor vele nieuwe baby's in februari en maart – precies de periode dat de Ooievaars terugkeren uit hun winterverblijven. Over het trekgedrag van vogels was destijds nog weinig bekend.

De herkomst van het bijgeloof dat Ooievaars gevaar zouden afwenden, bleek lastiger te achterhalen. Volgens de wichelroedelopers die Freriks raadpleegde, zou de bliksem nooit inslaan op een plek waar twee ondergrondse waterstromen elkaar kruisen. En dat is óók een plek waar een Ooievaar nooit een nest zal bouwen. Dus, aldus de ondoorgrondelijke logica van deze pseudowetenschappers, is een huis met een ooievaarsnest op het dak een veilige plek. Het ontbreken van enig bewijs voor de beschermende krachten van Ooievaars weerhield Den Haag er niet van om in het stadswapen een Ooievaar af te beelden met een slang (symbool van gevaar!) in zijn bek. Zelfs Hagenezen nemen dit stadswapen niet serieus: ze spreken oneerbiedig over hun 'règâh'.

Landbouwgif en ruilverkavelingen

In de 18e en 19e eeuw waren de zachte, donzige veren van de Ooievaar zeer populair als versiering van dameshoeden, boa's en kleding. Wereldwijd werden miljoenen vogels gedood om aan de vraag te voldoen. De achteruitgang van de Ooievaar begon in ons land waarschijnlijk al voor de Eerste Wereldoorlog, al is dat niet helemaal zeker. Bij de allereerste telling in 1913 waren er nog 500 bewoonde nesten. Dat was geen officiële telling, maar een initiatief van natuurfotograaf Jan Strijbos, die zich zorgen maakte over

Ooievaar, 9 juni 2026 | Wim Kluvers

de ooievaarstand. Samen met zijn zoon reed hij op zijn motor door het land om nesten op te sporen. In de jaren 30 nam François Haverschmidt het stokje van hem over. Samen met vrijwilligers telde deze vooraanstaande jurist en ornitholoog in 1930 nog maar 200 nesten en in 1939 iets meer: 316. Na de Tweede Wereldoorlog ging het weer bergafwaarts, onder meer door de plezierjacht. In 1972 waren er in ons land nog maar 6 paren over. Volgens Freriks spelen ook andere factoren een rol: het gebruik van DDT in de landbouw en ruilverkavelingen die ervoor zorgden dat de grondwaterstand op veel plekken lager kwam te staan. Handig voor tractoren, maar mollen, muizen en wormen konden zich daardoor dieper in de grond schuilhouden, buiten het bereik van de spitse ooievaarsbek. Ook hoogspanningskabels bleken levensgevaarlijk. Vanwege het contrast met de lichtgekleurde lucht zijn die van onderaf goed te zien, maar dat is niet het geval als je ze – zoals zwevende Ooievaars – van boven benadert.

Niet terug door trekdrang

Tien jaar vóórdat een van de laatste ooievaarsparen in de binnenstad van Wijk bij Duurstede zijn eieren uitbroedde, was er al een begin gemaakt met een ambitieus herintroductieprogramma. Vogelbescherming kocht 6 hectare grond in de Alblasserwaard en kreeg 15 Ooievaars uit Hongarije cadeau van een gulle gever uit de regio. In een fragment van het Polygoonjournaal uit mei 1969 zien we hoe de gekortwiekte vogels in houten kisten worden aangevoerd met een trekschuit. Na het openen van de kisten worden de vogels in een weiland gegooid en zoomt de camera in op een serieus kijkende man met snor en hoed. Op zijn buik hangt een groot bord met in hoofdletters: 'OOIEVAARSTELLER'. Het is duidelijk niet de bedoeling dat het bij deze 15 Ooievaars zou blijven. Toch duurt het nog 4 jaar voordat de eerste in gevangenschap gefokte Ooievaars mogen uitvliegen uit Het Liesveld, zoals dit eerste 'ooievaarsdorp' heette, en enkele jaren later ook uit enkele buitenstations elders in Nederland. Het effect op de Nederlandse populatie was echter beperkt. Omdat geslachtsrijpe, volwassen Ooievaars een enorme trekdrang hebben, verlieten de meeste Ooievaars ons land zonder terug te keren.

Zwitsers fokrecept

De oplossing voor dit probleem werd gevonden door de Zwitserse turnleraar Max Bloesch, die al eerder had geëxperimenteerd met in gevangenschap gefokte Ooievaars. Hij vermoedde dat de trekdrang zou verdwijnen als hij de jonge Ooievaars enkele generaties aan de grond zou houden. Dat bleek te werken: na drie generaties nestelden de Ooievaars in de buurt van de fokstations. De jongen die ze kregen, trokken in het najaar weliswaar weg, maar kwamen in het volgende voorjaar ook weer terug. Nederlandse fokkers namen dit Zwitserse recept over en wisten de ooievaarspopulatie in 10 jaar tijd uit te breiden naar 150 broedparen. Opmerkelijk is dat alle Nederlandse Ooievaars tijdens de trek naar het zuiden de westelijke route kiezen, via Gibraltar, terwijl Hongaarse Ooievaars allemaal de oostelijke route volgen, via de Bosporus.

Het lijkt erop dat de in Nederland gefokte Ooievaars niet afstammen van de eerste 15 Hongaarse Ooievaars. Waarschijnlijker is dat ze verwant zijn aan het Zwitserse ooievaarspaar dat Max Bloesch in 1971 schonk aan het fokprogramma.

Onafgedekte vuilstortplaatsen

Dat Ooievaars maar twee routes naar het zuiden kennen, heeft te maken met hun vlieggedrag. Met hun gewicht van 3 tot 4 kilo zijn ze te zwaar om zich met vleugelslag voort te bewegen, zoals ganzen en eenden dat doen. Daarom heeft deze soort zich gespecialiseerd in het gebruik van thermiek, plaatselijk opstijgende luchtbellens, veroorzaakt door ongelijkmatige opwarming van het landoppervlak. Met vier of vijf vleugelslagen stijgen Ooievaars via een spiraalvormige vlucht enkele honderden meters op, waarna ze met een zweefvlucht – met uitgestrekte nek en slepende poten – afdalen naar de volgende thermiekbels.

Omdat er boven zee geen thermiek is, moeten Ooievaars op weg naar Afrika via de kortst mogelijke oversteek naar

de andere kant van de Middellandse Zee. Bij Gibraltar is dat 13 kilometer, bij de Bosporus maar 400 meter. Een andere mogelijkheid is er niet. Tot voor kort tenminste, want doordat het klimaat opwarmt, wordt het steeds aantrekkelijker om niet helemaal naar Afrika te vliegen. En omdat er in Zuid-Spanje enkele onafgedekte vuilstortplaatsen liggen, is er aan de Europese kant van de Middellandse Zee ook een overvloed aan voedsel: naast het afval zélf stikt het er van de ratten en muizen.

Beschuldigingen en verdachtmakingen

Alles bij elkaar zijn de groeicijfers van de Ooievaar spectaculair: afgelopen 60 jaar nam het aantal broedparen toe van vrijwel nul tot ongeveer 2000; 70% van de nesten is succesvol; en het aantal hier overwinterende Ooievaars nadert de 1000. Maar succes kan ook te groot zijn, zeker in een land dat moeite heeft met iedereen die boven het maaiveld uitsteekt. Enkele jaren geleden vertelde Arda van der Lee, ooievaarskenner en voorzitter van Stichting STORK, op NPO

Radio 1 al over deze opmerkelijke (en aantoonbaar onjuiste) beschuldiging: ‘Door die Ooievaars van jou zijn alle kikkers weg!’ Niet veel later mocht ze bij Omroep Gelderland uitleggen dat het ook met de ‘moordlust’ van Ooievaars wel meevalt – eigen kuikens uit het nest gooien is immers natuurlijk gedrag. Haar collega, de bekende ooievaarsexpert en STORK-oprichter Wim van Nee, voelde zich in 2023 geroepen om een verweerschrift te schrijven tegen de verdachtmaking dat Ooievaars de weidevogelstand bedreigen. Kunnen we het misschien óók even hebben over de 75.000 kraaienparen, 130.000 vossen en 135.000 verwilderde katten in ons land, zo vroeg hij zich geërgerd af, want dat zijn wél gerichte jagers – in tegenstelling tot Ooievaars die alleen eten ‘wat voor de snavel komt’. Anderen wijzen erop dat Ooievaars muizenplagen bestrijden en helpen bij het opruimen van invasieve exoten, zoals de rivierkreeft. Overbodig argument, denk je dan als vogelliefhebber, want waarom zou de natuur nuttig moeten zijn?

Ooievaar, 10 mei 2026, Eempolder | Gina Valkenhoff

De Ooievaar

De iconische Ooievaar voelt zich erg thuis in ons polderlandschap. Met zijn lange, rode poten stapt hij parmantig door kort gemaaid gras, waar hij met zijn eveneens lange, en al even rode snavel muizen, mollen en wormen uit de grond pikt. Ooievaars zijn trouw aan hun broedplaats, meer nog dan aan hun partner. Na de terugkeer uit Zuid-Spanje of Afrika maken ze – met de kop in de nek en hun opgezette borst als klankkast – een luid klepperend geluid om vrouwtjes te verleiden en hun territorium te markeren. Ooievaars leggen doorgaans drie tot vijf eieren. Na een broedperiode van 32 tot 34 dagen blijven de jongen nog zo’n 10 weken op het nest. De jongen maken hun eerste proefrondjes na 9-10 weken; als ze ’s nachts nog op het nest terugkomen, worden ze vaak nog wat bijgevoerd.

Ooievaar, 11 juni 2025, Eemnes | Fred Huijskes

Wetenschappelijke naam	<i>Ciconia ciconia</i>
Engelse naam	White Stork
Bijnaam	Eileuver (Zwols dialect), klepperaar (vanwege zijn geluid), langpoot of Vadertje Langbeen (vanwege de karakteristieke poten), meester Prikkebeen (poëtische verwijzing in de literatuur), schatjesbrenger of schatjesdrager (vanwege de reputatie als geluks- en kindbrenger), uivers of uivertjes (oud-Nederlands voor jonge Ooievaars)
Lengte	100 tot 120 cm
Spanwijdte	155 tot 215 cm
Gewicht	2,3 tot 4,4 kg
Levensduur	Vrij lastig gemiddeld vast te stellen door een hoge sterfte in het eerste jaar, maar in het wild kunnen ze zo'n 20 jaar oud worden, met uitschieters tot wel 30 à 39 jaar.
Zang	Vrijwel zwijgzaam buiten de broedtijd. Heeft geen echte zang, maar communiceert door kenmerkend luid snavelgeklepper waarbij de kop in de nek wordt gegooid.
Voorkomen	Een echte cultuurvolger (soort die profiteert van de aanwezigheid, activiteiten en leefomgeving van de mens). Foerageert vaak in natte weilanden, uiterwaarden en op kort gemaaid gras nabij boerderijen. Nestelt het liefst op hoge menselijke bouwsels zoals nestpalen, gekandelaberde bomen en daken. Voedsel bestaat o.a. uit kikkers, muizen, insecten en regenwormen.
Broedparen (2026)	1.900 - 2.000
Winteraantallen (2023, 2024, 2025)	900 - 1.000
Doortrekkers (2007/08–2011/12)	500 - 2.000

Gebiedsgerichte aanpak Eempolders

Piet Spoorenberg

Eempolder bij zonsondergang, 25 december 2025 | Etienne Kennis

Wat voorafging

Het Eemland staat bekend als een van de belangrijkste weidevogelgebieden van Nederland en ligt tussen de Utrechtse Heuvelrug, Arkemheen en het Eemmeer. De stroom van de Eem en de Zuiderzee hebben de basis gelegd van het Eemland. De huidige vorm is het resultaat van menselijk handelen (inpolderen, ruilverkavelen etc.). Onze Vogelwerkgroep richt zich op het deel van de Eempolders dat binnen ons werkgebied ligt, namelijk ten westen van de Eem. Een voorgenomen (en later ook gerealiseerde) ruilverkaveling in dit deel van de Eempolders was in 1973 de reden voor onze vogelwerkgroep om de vogels hier systematisch te gaan tellen. En sindsdien tellen we elke twee weken alle vogels in de Eempolders. Naast de werkgroep Eempoldertellingen is de werkgroep weidevogelbeheer actief in de Eempolder. Deze werkgroep zoekt, telt en beschermt de nesten van de weidevogels. Ook andere (meer soortgerichte) werkgroepen binnen onze Vogelwerkgroep zijn zo nu en dan in het gebied actief.

In de afgelopen 50 jaar hebben zich de nodige veranderingen in het gebied voorgedaan. De vogelrijkdom is er nog steeds.

Start team leefgebied Eempolders

In De Korhaan van december 2025 heb ik beschreven dat we de eerste stappen gaan zetten naar een gebiedsgerichte aanpak. Door onze kennis, contacten en inzet gebiedsgericht samen te brengen verwachten we (effectiever) bij te dragen aan de bescherming van 'onze' vogels. En we hopen met deze aanpak ook meer leden en niet-leden hierbij te betrekken. Om dit verder te verkennen en ervaringen op te doen zijn we gestart met het team (leefgebied) Eempolders. Het team is inmiddels 2 keer bij elkaar geweest (februari en mei 2026) en bestaat nu uit: Anco Driessen, Bianca de Vries, Han Westendorp, Jan Mooij, Jeanelle Breemer, Just Bleekemolen, Nelleke Bary, Piet Spoorenberg, Ruud Willemstein en Wobbe Kijlstra. Het blijkt dat we tijd nodig hebben om met elkaar af te tasten waar en hoe wij

invulling geven aan deze gebiedsgerichte aanpak voor de (westelijke) Eempolders. We hebben in elk geval voor ogen wat we vanuit de Vogelwerkgroep na willen streven:

- dat het gebied alle seizoenen aantrekkelijk is voor de vogels die er voor rust, voedsel of broedgelegenheid van afhankelijk zijn;
- dat de vogelrijkdom van de Eempolders minimaal behouden blijft (minimaal 100 soorten per jaar);
- wij streven naar samenwerking met alle bij de Eempolder betrokken partijen;
- wij willen dat de kennis en gegevens van onze Vogelwerkgroep worden gezien als belangrijke bron bij het nemen van (beleids)beslissingen;
- wij willen dat het publiek de waarde van de Eempolders leert waarderen;
- wij willen onderzoeken wat andere leefgebieden in het werkgebied van de VWG kunnen leren van de aanpak in de Eempolders.

De doelstelling van onze Vogelwerkgroep is het beschermen van de vogels. Dit geldt voor alle leefgebieden en dus ook voor de vogels die afhankelijk zijn van het weidelandschap. Met onze langjarige inventarisaties en ander onderzoek beschikken we over een schat aan kennis en gegevens.

De Eempolders zijn een dynamisch gebied en als Vogelwerkgroep, boeren en alle andere partijen die een rol spelen in de Eempolder, mogen we blij en trots zijn dat dit gebied nog steeds een van de beste weidevogelgebieden van Nederland is.

Er zijn veel betrokken partijen bij de Eempolders die aangeven dat ze hart hebben voor de vogels. Maar we zien bijvoorbeeld in de discussies over het verjagen van ganzen dat financiële afwegingen ook een belangrijke rol spelen. Onze taak als Vogelwerkgroep is om de vogels in deze afwegingen een echte stem te geven. Hiermee willen wij ervoor zorgen dat de Eempolders gedurende alle seizoenen, ook in de toekomst, een aantrekkelijk gebied blijft voor vogels die er voor hun rust, voedsel of voortplanting van afhankelijk zijn.

Hoe verder?

We zien dat er veel partijen in het gebied actief zijn met weidevogels in natuurterreinen en met agrarisch natuurbeheer bij melkveebedrijven. De uitdaging is, hoe wij hier in het belang van de vogels van toegevoegde waarde kunnen zijn.

Wij zien een nogal eenzijdige focus op de broedende weidevogels. Andere vogels die van het gebied afhankelijk zijn - en de biodiversiteit in het algemeen - vragen wat ons betreft ook aandacht. Het gebied is immers meer dan alleen een broedgebied voor de weidevogels en zeker als hiermee alleen vier soorten steltloper worden bedoeld (Grutto, Kievit, Tureluur en Scholeksters). Wat te denken van de vogels die van het gebied afhankelijk zijn als broedplaats en als voedselbron, zoals (gier)zwaluwen, roofvogel- en uilensoorten. Maar ook vogels (eenden, zangvogels) die broeden in de slootkanten en rietkragen. En ook de rol van het gebied bij de doortrek en overwintering van talloze vogels kunnen we niet genoeg benadrukken. De basis blijft het werk van de werkgroepen (Weidevogelbeheer, Eempoldertellingen, Broedvogelonderzoek en diverse soortgerichte groepen (roofvogels e.d.) en de schat aan gegevens en deskundigheid die dit oplevert. Daarnaast is er een potentieel aan leden binnen onze vogelwerkgroep, die zich betrokken voelen bij het gebied. Mogelijk zien zij een rol, die bij hen past, bij het helpen van de vogels in de Eempolders. Want we hebben alle kennis en vaardigheden nodig om de bescherming van de natuur en vogels te versterken. Denk aan tellen en meten, vertellen en schrijven, analyseren en synthetiseren, vechten en verbinden, doen en denken, enzovoort.

Wat staat ons de komende tijd te doen?:

- samenwerking en verbinding van bij de Eempolders betrokken werkgroepen van de Vogelwerkgroep verder versterken;
 - verdere ontwikkeling en inzichtelijke bundeling van beschikbare gegevens en zo nodige analyses;
 - opstellen van publieksverhalen op basis van deze kennis over de vogels in de Eempolders en het belang van het gebied voor de vogels;
 - het vormen van herkenbare aanspreekpunten voor leden en niet-leden voor zaken over vogels en vogelbelangen in de Eempolders;
 - aanzwengelen van mogelijk concrete projecten;
- Deze en andere zaken gaan we de komende periode verder verkennen.

Heb je ideeën en belangstelling om mee te doen? Neem even contact met mij op.

piet.spoorenberg@gmail.com

06-26174280

Koe met Koereigers, 29 oktober 2023, Eempolder | Marijke Groensmit

LiveAtlas elke vogelwaarneming telt

Doortje van Dijk

De vogelwereld staat nooit stil. Soorten verschijnen op nieuwe plekken, andere worden juist schaarser en geen voorjaar verloopt precies hetzelfde. Wij vogelaars merken deze veranderingen vaak als eersten op. Met LiveAtlas kunnen wij onze waarnemingen vastleggen en tegelijkertijd bijdragen aan kennis over de verspreiding van vogels in Nederland. LiveAtlas is een telproject van Sovon Vogelonderzoek Nederland. Het is een laagdrempelige manier om mee te doen aan vogelonderzoek: je hoeft geen vaste telroute te lopen of een bepaald gebied toegewezen te krijgen. Een wandeling door je eigen wijk, een bezoek aan een natuurgebied of een rondje door een kilometerhok kan al waardevolle informatie opleveren.

Niet alleen bijzondere vogels

Bij LiveAtlas draait het niet uitsluitend om zeldzame of opvallende soorten. Juist een complete lijst van alle vogels die je tijdens een wandeling waarneemt, is waardevol. Ook algemene soorten als Merel, Houtduif, Koolmees en Ekster horen daarbij. Vogels die je alleen hoort zingen of roepen, mag je eveneens invoeren. Hetzelfde geldt voor vogels die op dat moment in een gebied aanwezig zijn. Behalve vogels kunnen ook waarnemingen van andere soortgroepen

zoals vlinders worden bijgehouden. Ik ken een aantal doorgewinterde vogelaars uit onze vogelwerkgroep die al decennialang hun waarnemingen vastleggen in schriftjes en boekjes. Veel van de schriftjes van deze waardevolle dagelijkse waarnemingen verdwijnen in een lade en worden alleen door de maker zelf af en toe geraadpleegd. Door regelmatig lijstjes in de LiveAtlas te maken, krijg je niet alleen zelf steeds beter zicht op de veranderingen in een gebied, maar draag je ook bij aan onderzoek. Welke soorten keren ieder voorjaar terug? Wanneer verschijnen de eerste wintergasten? En welke vogels zie je tegenwoordig vaker of juist minder vaak? Tegelijkertijd blijft je kennis van vogelgeluiden en herkenning in het veld goed op peil.

Van Vogelatlas naar LiveAtlas

LiveAtlas is voortgekomen uit het veldwerk voor de Vogelatlas van Nederland. Voor die atlas brachten meer dan tweeduizend vogelaars de verspreiding van broedvogels en wintervogels in kaart. Een belangrijk onderdeel daarvan was het invullen van complete soortenlijsten per kilometerhok. Zulke lijsten vertellen niet alleen welke vogels ergens zijn gezien, maar geven ook informatie over soorten die tijdens een telling níét zijn aangetroffen. Die combinatie maakt het mogelijk om veranderingen

in de verspreiding van vogels te volgen. LiveAtlas zet deze manier van tellen voort, maar dan het hele jaar door. Daardoor ontstaat een voortdurend actueel beeld van de vogelbevolking van Nederland.

Verspreiding in plaats van aantallen

LiveAtlas heeft een ander doel dan de vaste vogelmeetnetten van Sovon. Een voorbeeld van zo'n meetnet is het Broedvogel Monitoring Project (BMP) waaraan onze vogelwerkgroep al vele jaren meewerkt. In dit soort meetnetten worden bepaalde gebieden regelmatig en volgens een vast protocol geteld. Daarmee kunnen onderzoekers ontwikkelingen in aantallen, dichtheden en populaties berekenen. Bij LiveAtlas ligt de nadruk vooral op de verspreiding van soorten: waar komen vogels voor, waar ontbreken ze en hoe verandert dat door de jaren heen? De gegevens zijn daarom niet bedoeld om nauwkeurige aantalsontwikkelingen te berekenen. Wel laat LiveAtlas zien hoe groot de kans is om een bepaalde soort in een gebied en in een bepaalde periode van het jaar tegen te komen. Juist buiten de gebruikelijke broed- en wintertellingen levert dat aanvullende informatie op. De gegevens kunnen bovendien worden gebruikt voor Nederlands en Europees vogelonderzoek. Als je regelmatig en systematisch in hetzelfde gebied telt,

Roodborsttapuit vrouw, Zuiderheide, 5 september 2023 | Doortje van Dijk

kun je met de verzamelde gegevens zelfs een eigen kleine vogelatlas van je eigen omgeving opbouwen.

Op zoek naar onbekend terrein

Niet alle delen van Nederland worden even vaak door vogelaars bezocht. Sommige populaire natuurgebieden worden vrijwel dagelijks bekeken, terwijl uit andere regio's maar weinig waarnemingen binnenkomen. Sovon roept vogelaars daarom in 2026 op om juist onbekend terrein te verkennen. Tijdens de zogenoemde terra incognita-uitdaging leveren tellingen in weinig bezochte kilometerhokken extra punten op. De actie loopt van 1 januari tot en met 31 december 2026 en moet ervoor zorgen dat de tellingen beter over Nederland worden verspreid. De informatie is ook van belang voor de nieuwe Jaarrond Vogelatlas. Een bezoek aan een minder bekend bos, een bedrijventerrein, een polderweg of een dorp waar zelden wordt geteld, kan dus verrassend waardevolle gegevens opleveren.

Ook aandacht voor zieke en dode vogels

LiveAtlas wordt niet alleen gebruikt om levende vogels te registreren. De monitoring van vogelsterfte wordt steeds belangrijker. Deelnemers kunnen daarom tijdens hun telling ook letten op zieke en dode vogels

en deze waarnemingen invoeren. Zulke meldingen kunnen helpen om problemen, zoals uitbraken van vogelziekten, sneller te signaleren en de gevolgen ervan beter te volgen.

Koolmees met gezwel, 23 november 2023
Hilversum | Doortje van Dijk

Meedoen is eenvoudig

Waarnemingen voor LiveAtlas kunnen het gemakkelijkst worden ingevoerd met de app Avimap. Het is ook mogelijk om een telling via het online portaal van Sovon door te geven. Na enige oefening kost het bijhouden en invoeren van een soortenlijst weinig tijd. Een praktisch voordeel is dat de ingevoerde waarnemingen (als je dat zou willen) automatisch kunnen worden geëxporteerd naar Waarneming.nl. Je hoeft dezelfde waarnemingen daardoor niet twee keer in te voeren. Of je nu een beginnende vogelaar bent of al jarenlang vogels telt: iedere complete soortenlijst draagt bij aan een beter

beeld van de Nederlandse vogelwereld. Trek eropuit, houd bij wat je ziet en hoort en ontdek hoe waardevol een gewone vogelwandeling kan zijn. Want bij LiveAtlas telt werkelijk iedere vogel.

Bronnen

<https://www.sovon.nl/tellen/telprojecten/liveatlas>
<https://www.sovon.nl/tellen/telprojecten/liveatlas/starten-met-liveatlas>
<https://liveatlas.sovon.nl/liveatlas/index/>
<https://sovon.nl/uitdaging-tel-op-onbekend-terrein>

Hulp bij installeren app of aanvragen Sovon waarnemerscode?

Als je het leuk vindt om hiermee aan de slag te gaan, maar je vindt het lastig om bijvoorbeeld een waarnemerscode aan te vragen of de app op je telefoon te installeren, bel of mail me, dan maken we een afspraak en kom ik je helpen.

Doortje van Dijk
06 205 950 83
doortje@doortje.nl

Grutto, 4 april 2021, Eempolder | Rob Prinzen

Klanknabootsing

Schrijflijsjer (Dick Jonkers)

In onze samenleving zijn nogal wat woorden die zijn ontstaan door klanknabootsing (onomatopie). Bij sommige dieren, waaronder vogels, treedt dit verschijnsel ook op. Het geluid van de Koekoek is daar een heel goed voorbeeld van. Dat geldt eveneens voor de Kwak, Oehoe, Grutto, Tjiftjaf en het krassende 'kraaa' van de Zwarte Kraai. En wat te denken van het 'kièwi' van de Kievit en dat van de Kluut met zijn hoge 'kluut kluut', of de kakelende Kauwen met hun 'ka ka ka'. Van de zangers is het de nabootsing 'karre-karre-kiet-kiet' door de Kleine Karekiet, die hij tijdens zijn zang laat horen.

De Hop laat een laag en vèr dragend 'hoep-oep oep' geluid horen.

De Wulp daarentegen produceert 'oelie-oelie' en een vloeiende reeks jodelende trillers. Een tweede steltloper, de Scholekster schreeuwt tijdens zijn vlucht 'tepiet-tepiet'. Hij heeft mede door zijn rode snavel en poten èn zwart-wit getekende verenkleed de volksnaam Bonte Piet gekregen. Tureluur is een combinatie van de onomatopie van de roep 'u-uu-uu' en van het oud Franse woord 'turelure'. Vliegende Vinken kunnen zowel 'juup juup' als 'pienk' laten horen. Hun neef de Keep een metaalachtig en nasaal 'kèèhph'. Kneuen maken in elkaars gezelschap ook wel kwetterende geluiden vermengd met heldere nasale tonen. Ze zitten dan te 'kneuteren'.

Kievit, 19 april 2020, Eempolder | Rob Prinzen

Boek- bespreking

Kleine Karekiet, 3 november 2022 | Burg de Man

Vogelgeluiden ontrafeld

Carel ten Cate

besproken door Dick A. Jonkers

Cate, Carel ten (2026).
Vogelgeluiden ontrafeld.
KNNV Uitgeverij, Zeist.
ISBN 978 90 5011 988 7.
Paperback. 244 blz.
€ 29,95.

In dit boek wordt ingegaan op het waarom, hoe en waarover vogels zingen en roepen, ofwel hun vocale geluiden. Andere klanken, waaronder het roffelen van spechten, kleppen van de Ooievaar en het mekkeren van de Watersnip door het spreiden van de staartveren tijdens de baltsvlucht, komen niet aan bod. Het geheel beschrijft de resultaten van een gedragsstudie. Er wordt gestart met een verhaal over de vermaarde dieronderzoeker Niko Tinbergen en zijn experimenten met gedrag en onderzoek bij vogels. Daarin wordt gerept over het bedelgedrag van jonge Zilvermeeuwen, maar het is onduidelijk of hun geluid ertoe leidt dat de oudervogels gaan voeren. De titels van de vele hoofdstukken vragen soms om verbeeldingskracht, zoals bij 'Zingende dino's' en 'Vloekende eend'. Bij de verklaring van de behandelde onderwerpen wordt het een en ander duidelijk. Leuk om te lezen is dat

ook vrouwtjes van sommige soorten zingen, bijvoorbeeld van Roodborsten en Spreeuwen. Zo is er nog veel meer informatie te vinden in de overvloed van meer dan honderd items die dit boek bevat.

Onhandig is dat op een aantal plekken wordt verwezen naar figuren. Daarvoor moet de lezer naar het onderwerp 'Verantwoording figuren', die weer verwijst naar de literatuurlijst, met enkele honderden items! Een zoekmachine is dan noodzakelijk voor het raadplegen van de betreffende publicatie.

Hoe interessant het werk ook is, voor de gemiddelde lezer is het waarschijnlijk te hoog gegrepen door het wetenschappelijke karakter. Wel wordt de achtergrondkennis over geluiden voor hen die het boek aanschaffen enorm versterkt. Wie de baaierd aan gegevens voor lief neemt en/of zeer geïnteresseerd is, krijgt waar voor zijn geld.

Steenuil, 11 juni 2020, Eempolder | Jos Ketelaar

Uilen in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

Voor het jaar 2026 heeft Sovon de Steenuil (*Athena noctua*) als soort van het jaar gekozen. Dit houdt in dat er door Sovon in dit jaar speciale aandacht aan deze soort wordt besteed. De Steenuil staat op de Rode Lijst als kwetsbaar. De aantallen zijn tussen 1990 en 2005 ongeveer gehalveerd, maar daarna is er sprake van een kleine maar significante toename. Het is mijn gewoonte om in deze serie artikelen een verhaal over de soort van het jaar te schrijven, tenzij de betrokken soort in ons gebied zo weinig voorkomt dat zo'n verhaal geen zin heeft. Onze telmethode is niet erg geschikt om uilen te tellen, maar juist voor de Steenuil hebben we toch nog wel wat resultaten. Dit verhaal is ook een mooie gelegenheid om de, toegegeven bescheiden, resultaten over andere uilen te vertellen.

Steenuil

Uilen zijn in het algemeen nachtdieren. Dat geldt ook wel voor de Steenuil, maar hij laat zich toch ook overdag zien. Bij mooi weer zitten ze regelmatig in de buurt van hun nest, dat ze ook buiten de broedtijd als basis gebruiken. Als de plek bekend is

en zichtbaar vanaf onze route, is er een behoorlijke kans dat je hem zo nu en dan bij een telling waarneemt. Steenuilen die bijvoorbeeld aan de achterkant van een boerderij zitten, zullen alleen bij uitzondering gezien worden.

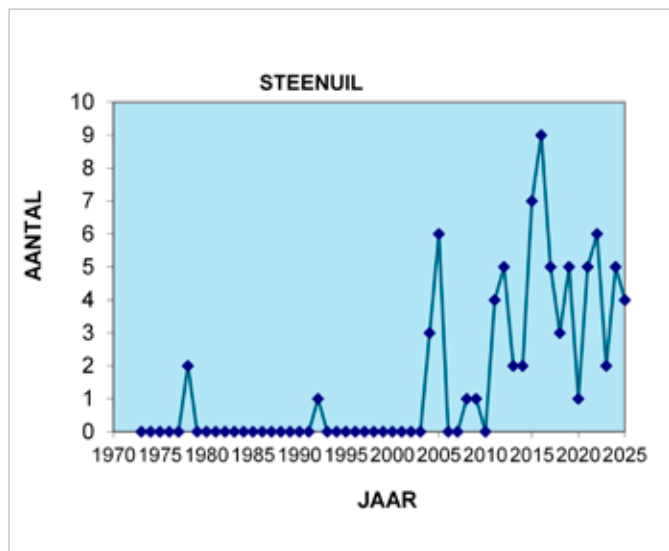
Figuur 1 geeft de aantallen Steenuilen die per jaar zijn waargenomen. We zien dat tot 2004 maar drie keer een Steenuil werd gerapporteerd. Dit is niet moeilijk te begrijpen. Steenuilen hebben een kleinschalig gebied nodig, met holtes om te kunnen nestelen. Voor 1995 was het landschap heel grootschalig. Er was nauwelijks bebouwing in de westelijke Eempolders. Alleen bij Eembrugge en bij het sluisje stonden huizen. Alle andere boerderijen zijn pas gebouwd na de landinrichting die rond 1990 begon. In Vogels tussen Vecht en Eem uit 1987 staat één territorium van de Steenuil in de westelijke Eempolders, bij het sluisje, van voor 1970.

Vanaf 2005 waren er kennelijk meer geschikte plekken. De aantallen schommelen sterk. Als er een goede

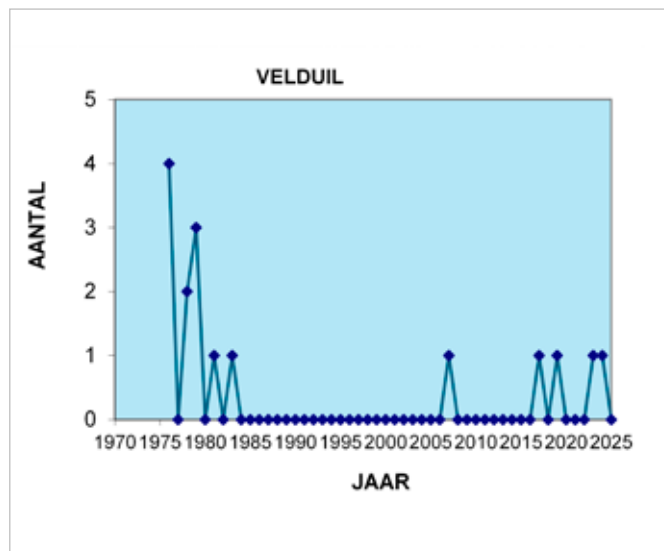
plek bekend werd bij de tellers waren er daar vaak een aantal waarnemingen. Dat verklaart ook de grote variaties van jaar tot jaar. Bekende plekken waren onder andere de inmiddels afgebroken Ocriet fabriek bij Eembrugge, een boerderij aan de Geerenweg en bij het sluisje. De meeste plekken waren een aantal jaren bezet, maar soms zag men de uiltjes maar één keer. Bij een recente inventarisatie met behulp van geluid door Dirk Prop werden in en vlak bij de polders een aantal territoria gevonden.

Velduil

Ook de Velduil (*Asio flammea*) is een soort die zich nog weleens overdag laat zien. Figuur 2 geeft het aantal gemelde Velduilen per jaar. Opvallend is het relatief hoge aantal in het begin van de tellingen. Het is een zeer mobiele soort die vaak opduikt in gebieden waar een veldmuizenplaag optreedt. In zulke jaren is er ook in de westelijke Eempolders gebroed. Onze manier van tellen is kennelijk niet erg geschikt om Velduilen te ontdekken. In de jaren dat er gebroed werd zagen we ze maximaal een enkele keer. Waarschijnlijk beginnen we te laat op de

Figuur 1. Aantal waargenomen Steenuilen per jaar.

Figuur 2. Aantal waargenomen Velduilen per jaar.

dag en hebben de Velduilen in de nacht al voldoende muizen gevangen. Er is immers een muizenplaag! In de avondschemering gaan ze weer op jacht en dan worden ze ook vaak waargenomen, maar dan tellen wij natuurlijk niet. De grote aantallen in de afgelopen winter zaten vooral bij Eemdijk, net aan de overkant van de Eem.

Ransuil, Kerkuil en Bosuil

In het begin van de tellingen werd de Ransuil (*Asio otus*) regelmatig waargenomen. Er was een roestplaats bij het sluisje waar tot vijf Ransuilen tegelijk werden gesignaleerd. Al in de eerste jaren

namen de aantallen sterk af. In 1982 werd de laatste Ransuil aangetroffen.

We weten dat er Kerkuilen broeden bij boerderijen aan de Wakkerendijk. Dit is echter een echte nachtuil die overdag zelden wordt gezien. Bij onze tellingen is er in 2021 één keer een Kerkuil (*Tyto alba*), die op een paal zat waargenomen.

Er is geen bos in de Eempolders en het is dan ook niet verrassend dat er bij de tellingen nog nooit een Bosuil (*Strix aluco*) gezien is. Ook dit is een nachtuil die zich overdag meestal schuil houdt.

Literatuur

- Jonkers, D.A., Kole, R.A. & Taapken, J, (red.) 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. VWG het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Boudewijn R, T., P. Stroeken, 2017. Steenuil, *Athena noctua*. Pp 346-347 in Sovon Vogelatlas van Nederland, Kosmos Uitgevers, Utrecht-Antwerpen.
- Van Harxen R., 2021. De steenuil, Atlas Contact, Amsterdam/ Antwerpen

Velduil, 8 februari 2026, Eemdijk | Etienne Kennis

Velduil, 8 januari 2026, Eempolder | Hugo Weenen

Werkgebied

Contributie en lidmaatschap

- Het lidmaatschap is inclusief ons verenigingsblad De Korhaan.
- De contributie van de Vogelwerkgroep bedraagt minimaal € 20,00 per jaar.
- Leden uit één gezin of samenwonenden kunnen huisgenoot-lid worden. De contributie is dan minimaal € 7,00 per jaar. Je ontvangt dan geen tijdschrift.
- Opzeggen van het lidmaatschap graag vóór 1 december van het lopende kalenderjaar via ledenadministratie@vwggooi.conscribo.nl.

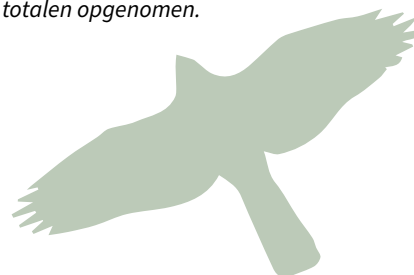
Aanleveren kopij/artikelen De Korhaan

- Kopij/artikelen worden bij voorkeur digitaal aangeleverd in Word (ook tabellen).
- Figuren, foto's en tabellen/grafieken worden afzonderlijk meegestuurd. Onderschriften bevatten figuurnummer, beschrijving, datum en fotograaf.
- Fotobestanden (hoge resolutie bij voorkeur) >300 dpi en onbewerkt.
- Bij aangeleverde foto's, plattegronden, figuren etc. gaat de redactie ervan uit dat de schrijver de auteursrechten bezit. Eventuele kosten voor auteursrechten (navordering) komen voor de rekening van de auteur. Vermeld altijd locatie, datum en fotograaf.
- In de tekst zo nodig een verwijzing (onderschrift) waar de figuur/foto geplaatst moet worden.
- Nederlandse soortnamen beginnen met een hoofdletter, families e.d. met een kleine letter.
- Bij 'Bronnen/literatuur' de auteur, jaartal, titel, tijdschrift/boek met uitgever.
- Boekbesprekingen ca. 300 woorden. Een hoofdartikel maximaal 2500 woorden en zo nodig meer in overleg.

Wijzigingen ledenregister

Eind 2025 telde de VWG 967 leden, waaronder 5 ereleden. Bij het samenstellen van deze Korhaan was het ledenaantal 1003.

In verband met de wetgeving in het kader van de privacybescherming worden alleen totalen opgenomen.

Schenken

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is als **ANBI** aangemerkt en daardoor zijn uw giften onder voorwaarden aftrekbaar bij de Belastingdienst. Daarnaast kunt u in uw testament een legaat opnemen ten gunste van de VWG. Het is gewenst dit wel met uw notaris te bespreken.

Kopij volgend nummer uiterlijk voor: 28 oktober 2026

Kopij kunt u sturen naar:
redactie@vwggooi.nl

Uiterlijk voor:
28 maart (zomernummer)
15 juli (herfstnummer)
28 oktober (winternummer)
28 december (lentennummer).

In principe bepaalt de datum van binnenkomst bij de redactie de plaatsing in een volgend nummer.

Adressenlijst

Website	https://vwggooi.nl
Bankrekening	Triodosbank rekeningnummer: NL17 TRIO 0391 1047 99 t.n.v. VWG Het Gooi e.o., Bussum

Bestuur van de Vogelwerkgroep

Voorzitter	Andreas Grunwald	Postiljon 24, 1251 TL Laren	06-43262252	voorzitter@vwggooi.nl
Secretaris	Ruud Willemstein	Akkerpad 13, 3755 TL Eemnes	06-15832341	secretaris@vwggooi.nl
Penningmeester	Heleen Boelens	Hyacintenlaan 64, 1215 BD Hilversum	06-23482748	penningmeester@vwggooi.nl
Onderzoek en bescherming	Piet Spoorenberg	Celebesstraat 36, 3742 DD Baarn	06-26174280	piet.spoorenberg@gmail.com
Ledenactiviteiten	Wouter Rohde	Prof. De Jongstraat 3, 1221 HX Hilversum	06-13708419	excursies@vwggooi.nl
Communicatie	vacant			communicatie@vwggooi.nl

Nuttige adressen/contactpersonen

Lezingen en contactavonden zijn in de Infoschuur GNR, Naarderweg 103, 1217 GL Hilversum (bij de natuurbrug), tenzij anders vermeld.

Fotowerkgroep	Hugo Weenen	035-5241123	fotografie@vwggooi.nl	
Lezingen	Feiko Prins	035-6217017	lezingen@vwggooi.nl	
Promotie en verkoop	Doortje van Dijk	06-20595083	promotie@vwggooi.nl	
Vogelherkenningscursus	Guus Proost	035-5251661	gmlproost@gmail.com	
	Olivier van der Kruis	06-38530879	olivier.vanderkruis@hotmail.com	
Vogelziekenhuis Naarden	Erik Bruinning	Burg. J. Visserlaan 1, 1411 BR Naarden	035-6945658	beheerder@vogelziekenhuis.nl
Website	Dirk Prop	06-44734989	webmaster@vwggooi.nl	

E-mail nieuwsbrief VWG aanmelden via de website of stuur een mail naar: nieuwsbriefvwg@vwggooi.nl

Vogelwaarnemingen	www.gooi.waarneming.nl
Ledenadministratie	zie binnenzijde voorblad
Redactie De Korhaan	zie binnenzijde voorblad

Het **Dineke Sluijters Vogelfonds** financiert projecten voor vogelbescherming en studie. Zie voor het indienen van projectvoorstellen de toelichting op onze website. De Adviescommissie is per e-mail te bereiken via vogelfonds@vwggooi.nl.

Werkgroepen Onderzoek en Bescherming

1. Broedvogelinventarisaties	Dirk Prop/Piet Spoorenberg	06-44734989	broedvogels@vwggooi.nl
2. Eempoldertellingen	Jan Mooij	035-5429725	mooij.noorman@planet.nl
3. IJsvogels	Jelle Harder	06-33318985	jelleharder@hetnet.nl
4. Kerkuilen	Harry de Rooij/Gerard Mijnhout	035-6289470	harryderooij@planet.nl
5. Nestkasten	Henny Meulepas	06-53890085	nestkastteam@vwggooi.nl
	Coby Jeninga	06-25066248	nestkastteam@vwggooi.nl
6. Roofvogels	Harry de Rooij	035-6289470	harryderooij@planet.nl
7. Vogelringstation	Harry de Rooij	035-6289470	harryderooij@planet.nl
8. Watervogeltelling	vacant		
9. Weidevogelnestbescherming	Gert Bieshaar/Ger-Jan van Loenen	035-5311002	g.bieshaar1@kpnplanet.nl
10. Zwaluwenonderzoek	Han Westendorp	06-51170036	hanwestendorp@gmail.com

Voor ongelukken en/of problemen die ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

